

Сәулет, қала құрылысы және құрылыс
саласындағы мемлекеттік нормативтер
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ

Государственные нормативы в области
архитектуры, градостроительства и строительства
СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

**ӨНЕРКӘСІПТІК КӘСІПОРЫНДАРДЫҢ
БАС ЖОСПАРЛАРЫ**

**ГЕНЕРАЛЬНЫЕ ПЛАНЫ
ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ**

**ҚР ҚН 3.01-03-2011
СН РК 3.01-03-2011**

Ресми басылым
Издание официальное

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің
Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер
ресурстарын басқару комитеті

Комитет по делам строительства, жилищно-коммунального
хозяйства и управления земельными ресурсами
Министерства национальной экономики Республики Казахстан

Астана 2015

АЛҒЫ СӨЗ

- 1 **ӘЗІРЛЕГЕН:** «ҚазҚСҒЗИ» АҚ, «ЗЦ АТСЭ» ЖШС
- 2 **ҰСЫНҒАН:** Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер ресурстарын басқару комитетінің Техникалық реттеу және нормалау басқармасы
- 3 **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН:** Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер ресурстарын басқару комитетінің 2014 жылғы 29-желтоқсандағы № 156-НҚ бұйрығымен 2015 жылғы 1-шілдеден бастап

ПРЕДИСЛОВИЕ

- 1 **РАЗРАБОТАН:** АО «КазНИИСА», ТОО «ЗЦ АТСЭ»
- 2 **ПРЕДСТАВЛЕН:** Управлением технического регулирования и нормирования Комитета по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства национальной экономики Республики Казахстан
- 3 **УТВЕРЖДЕН (Ы) И ВВЕДЕН В ДЕЙСТВИЕ:** Приказом Комитета по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства Национальной экономики Республики Казахстан от 29.12.2014 № 156-НҚ с 1 июля 2015 года.

Осы мемлекеттік нормативті Қазақстан Республикасының сәулет, қала Құрылысы және құрылыс істері жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органының рұқсатыңыз ресми басылым ретінде толық немесе ішінара қайта басуға, көбейтуге және таратуға болмайды

Настоящий государственный норматив не может быть полностью или частично воспроизведен, тиражирован и распространен в качестве официального издания без разрешения уполномоченного государственного органа по делам архитектуры, градостроительства и строительства Республики Казахстан.

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ	
1 ҚОЛДАНУ САЛАСЫ.....	1
2 НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР.....	1
3 ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР.....	3
4 МАҚСАТТАР ЖӘНЕ ҚЫЗМЕТТІК ТАЛАПТАР	5
4.1 Нормативтік талаптар мақсаты.....	5
4.2 Қызметтік талаптар.....	5
5 ЖҰМЫС СИПАТТАМАЛАРЫНА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР.....	7
5.1 Өндірістік кәсіпорындарды орналастыру.....	7
5.2 Аймақтарды жоспарлау, ғимараттар мен құрылыстарды орналастыру.....	10
5.3 Тік жоспарлау.....	13
5.4 Абаттандыру.....	15
5.5 Инженерлік желілерді орналастыру. Жалпы ережелер.....	16
5.6 Жер асты желілері.....	17
5.7 Жердегі желілер.....	18
5.8 Жер үсті желілері.....	19
6 ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ.....	19
7 ӨРТ ҚАУІПСІЗДІГІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР.....	20
8 ӨНЕРКӘСІПТІК КӘСІПОРЫНДАР АУМАҚТАРЫНДА ЖАЗАТАЙЫМ ОҚИҒАЛАРДЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІ МЕН ПАЙДАЛАНУДАҒЫ ҚОЛ ЖЕТІМДІЛІККЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР	21
8.1 Жалпы ережелер.....	21
8.2 Жолдар, кіру жолдары, жүру жолдары.....	21
8.3 Мүгедектер мен халықтың қозғалысы шектелген топтарына арналған аумаққа қол жетімділік.....	22

КІРІСПЕ

Осы құрылыс нормалары «Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына, өнеркәсіптік кәсіпорындар құрылысын жоспарлауға және салуға қойылатын талаптарды регламенттейтін құқықтық нормативтік және техникалық актілерге сәйкес дайындалған.

Осы мемлекеттік нормативтің негізгі бағыты – өнеркәсіптік кәсіпорындар аумағын ұйымдастыруда қала құрылысын жоспарлаудың жаңа принциптерін ескеріп, өндірістегі еңбек жолының қолайлы, қауіпсіз ортасын құруда азаматтардың және қоғамның заңмен қорғалатын сұраныстарын қамтамасыз ету.

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ
СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

ӨНЕРКӘСІПТІК КӘСІПОРЫНДАРДЫҢ БАС ЖОСПАРЛАРЫ

ГЕНЕРАЛЬНЫЕ ПЛАНЫ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Енгізілген күні - 2015-07-01

1 ҚОЛДАНУ САЛАСЫ

1.1 Нағыз құрылыс нормалары жаңа және реконструкцияланатын өнеркәсіптік кәсіпорындар (әрі қарай мәтін бойынша - кәсіпорындар) бас жоспарына, сонымен қатар ортақ нысандары бар кәсіпорын топтарының (әрі қарай мәтін бойынша – өнеркәсіп тораптары) бас жоспарлар сызбасына таралады (өнеркәсіптік кәсіпорындарды және оларды жобалау нормаларын орналастыру, жоспарлауды ұйымдастыруды және құрылысын салу бойынша функционалдық талаптарын, нормативтік талаптардың мақсаттарын тағайындайды).

1.2 Нағыз мемлекеттік норматив кәсіпорының құрылысы, пайдалануға беру және жою үрдісі кезіндегі адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуді қоса есептегенде, өндірістік ортаның жағымсыз әсерінен адамдардың өмірін және денсаулығын қорғау мақсатында жобалауға, құрылысын жүргізуге, қайта салуға және техникалық қайта қаруландыруда қойылатын қолдану үшін міндетті қауіпсіздіктің жалпы талаптарын тағайындайды.

1.3 Нағыз норманың талаптары өндірістік кәсіпорындар және өнеркәсіп тораптарының бас жоспарын жобалауды жүзеге асыратын барлық заңды және жеке тұлғаларға орындау үшін міндетті болып табылады.

1.4 Өндірістік бағыттағы нақты нысандар бойынша нағыз құрылыс нормаларынан ауытқуға рұқсат, негізделген жағдайда осы ауытқулардың орнын толтыратын іс-шаралар болған кезде ҚР сәулет, қала құрлысы және құрылыстар істері жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органмен келісіледі.

Әртүрлі бағыттағы кәсіпорындарға қойылатын қосымша талаптар (мұнайхимиялық кешендер, электр тоғы көзінің нысандары, азық-түлік кәсіпорындары, автокөлік және теміржол жолдары, көпірлер және тоннельдер, әуежайлар және т.б.) Қазақстан Республикасындағы сәйкес келетін нормативтік-техникалық құжаттарындағы әртүрлі талаптарды тағайындауы мүмкін.

2 НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР

Нағыз құрылыс нормаларын қолдану үшін төмендегіндей заңнамамық құқықтық актілер және нормативтік құжаттардың сілтемелері қажет:

Ресми басылым

ҚР ҚН 3.01-03-2011

2001 жылғы 16 шілдедегі «Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы» №242- II. Қазақстан Республикасының Заңы 2011 жылғы 25 қаңтар жағдайындағы өзгерістер және толықтырулармен.

2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212-III Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі.

2003 жылғы 20 маусымдағы №442-II Қазақстан Республикасының Жер кодексі.

2003 жылғы 9 маусымдағы №481-II Қазақстан Республикасының Су кодексі.

2010 жылғы 15 шілдедегі №339-IV «Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы.

2010 жылғы 17 қарашадағы Қазақстан Республикасы Үкіметінің №1202 Қаулысы «Ғимараттар мен құрылыстардың, құрылыс материалдары мен бұйымдардың қауіпсіздігіне қойылатын талаптар» техникалық регламенті.

2009 жылғы 16 қаңтардағы Қазақстан Республикасы Үкіметінің №14 Қаулысы «Өрт қауіпсіздігіне қойылатын жалпы талаптар» техникалық регламенті.

2008 жылғы 29 тамыздағы Қазақстан Республикасы Үкіметінің №796 Қаулысы «Ғимараттарды, үй-жайларды және құрылыстарды автоматты түрде өрт сөндіру және автоматты өрт дабылымен, өрт кезінде адамдарға хабарлау және оларды эвакуациялауды басқару жүйелерімен жабдықтау жөніндегі талаптар» техникалық регламенті.

МСН 2.02-05-2000*(2008 басп.) Автокөліктер тұрағы.

ҚР ҚНМЕ 2.04-01-2010 Құрылыс климатологиясы.

ҚР ҚНМЕ 2.02-05-2009* Ғимараттар мен құрылыстардағы өрт қауіпсіздігі

ҚР ҚНМЕ 1.03-01-2001 1520 мм. теміржол жол даңғылы

ҚР ҚН 1.02-03-2011 Құрылыс салуға арналған жобалық құжатты әзірлеу, келісу, бекіту және құрамының тәртібі.

ҚР ҚН 1.02-02-2013 Құрылысқа арналған инженерлік іздеулер. Сейсмикалық шағын аймақтандыру. Жалпы ережелер.

ҚР ҚН 2.02-11-2002 Ғимараттарды, үй-жайларды және құрылыстарды автоматты түрде өрт сөндіру дабылымен, автоматты түрде өрт сөндіру құрылғыларымен және өрт туралы адамдарға хабарлау жүйелерімен жабдықтау нормалары

ҚР ҚН 2.03-02-2012 Су басқан және судың деңгейі көтерілген аймақтардағы инженерлік қорғау.

ҚР ҚН 2.04-02-2011 Шудан қорғау.

ҚР ҚН 3.01-04-2011 Ауыл шаруашылығы кәсіпорындарының бас жоспарлары

ҚР ҚН 3.01-01-2013 Қала құрылысы. Қалалық және ауылдық елді мекендерді жоспарлау және құрылысын салу.

ҚР ҚН 3.02-29-2012 Қоймалық ғимараттар.

ҚР ҚН 3.03-01-2013 Автомобиль жолдары.

ҚР ҚН 3.06-01-2011 Ғимараттар мен имараттардың қимылы шектеулі топтар үшін қолжетімділігі.

ҚР ҚН 4.01-03-2013 Сумен жабдықтау мен кәріздің сыртқы желілері және имараттары.

ҚР ҚН 441-72*(2005 басп.) Кәсіпорын, ғимарат және құрылыстардың қоршау алаңын және учаскесін жобалау бойынша Нұсқау.

ЭҚОҚ Электр қондырғыларын орнату қағидалары.

2005 жылғы 8 шілдедегі ҚР Денсаулық сақтау министрінің № 334 бұйрығымен бекітілген «Өндірістік нысандарды жобалауға қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар» санитарлық-эпидемиологиялық ережелер және нормалар.

ЕСКЕРТПЕ Нағыз құрылыс нормаларын пайдаланған кезде сілтемелік құжаттар қолданысын көпшілік пайдаланатын, Интернет желісінде немесе жыл сайын жарық көретін Құрылыс саласындағы нормативтік құқықтық актілер және нормативтік-техникалық құжаттар тізімі – 1.1 АГАК ақпараттық нұсқаулығы бойынша тексеру мақсатты. Ағымдағы жылдың 1 қаңтар жағдайы бойынша нормативтік актілер және құжаттар. Егер сілтеме құжат ауыстырылған (өзгертілген) болса, онда осы құрылыс нормаларын пайдаланған кезде ауыстырылған (өзгертілген) құжатты басшылыққа алу қажет. Егер сілтеме құжат ауыстырылмай жойылған болса, онда оған сілтеме жасалған ереже сол сілтеме қатысынсыз бөлікке қолданылады.

3 ТЕРМИНДЕР ЖӘНЕ АНЫҚТАМАЛАР

Құрылыс нормалары мәліметтерінде сәйкес анықтамалары бар терминдер қолданылады:

3.1 Тік жоспарлау: Аз көлемді жерқазу жұмыстарын орындауды және беткі сулардың ағуын қамтамасыз етуді ескеріп, өнеркәсіп аумағындағы жер бедерін ұйымдастыру;

3.2 Гараж кешендері: Автокөлік және қосалқы бөлшектерді сату автосервисімен байланысты, сақтау, тұрақтау, техникалық қызмет және басқа да қызмет түрлері көрсетілуге арналған ғимарат немесе ғимараттар тобы. Гараж кешені құрамына шағын жанар-жағармай құю бекеттері кіруі мүмкін. Гараж кешендері функциональдық маңызы әртүрлі нысандармен толықтырылуы мүмкін.

3.3 Бас жоспар: Қазақстан Республикасы заңында белгіленген тәртіпте бекітіледі және негізгі заңды құжат болып табылады; жер учаскесін жоспарлы ұйымдастыру сызбасы; құрылыс қызметін реттейтін, тұрғындардың қауіпсіз өмір сүру шартын анықтайтын, қажетті санитарлы-гигиеналы, экологиялық талаптарды қамтамасыз ететін құрылыс құжатының түрі.

3.4 Жаңа құрылыс: Қосалқы және жаңадан құрылған кәсіпорынға қызмет көрсететін нысан кешені құрылысы, сонымен қатар техникалық, экономикалық немесе экологиялық шарттар бойынша одан әрі пайдалану мақсатты емес деп танылған таратылған кәсіпорын орнына өнеркәсіптің жаңа аумағындағы құрылыс.

3.5 Құрылыс нысаны: Салынып жатқан құрылыс немесе ғимарат, құрылысы, қайта құрылуы, техникалық қайта қаруландыруы немесе кеңейтілуі жобамен қарастырылған және оған кіретін барлық қондырғылар, инженерлік коммуникациялық, қосалқы және көмекші құрылыстар және құрылғылар.

3.6 Қоршаған орта: Ұйым қызмет істеп жатқан сыртқы орта, оған ауа, су, жер, табиғи ресурстар, флора және фауна, адамдар және олардың өзара қарым-қатынасы қоса кіреді.

3.7 Кәсіпорынды жоспарлау және салу: Технологиялық үрдіске сәйкес аумақты аса тиімді пайдалануды қамтамасыз етіп, жеке ғимараттар арасындағы көлік байланысын

азайтып, инжелерлік желілерді тиімді орналастырып, аумақты жоғарғы деңгейде абаттандырып және көркейтіп ғимараттар және құрылыстар салу.

3.8 Автокөлікт тұрағы: Функционалдық бағыты әртүрлі нысан келушілеріне тиесілі автокөлік құралдарын тұраққа уақытша қою.

3.9 Ерекше қорғалатын табиғат аумағының табиғи кешендері: Ерекше қорғалуға жататын өлі табиғатты және биологиялық әртүрлі нысандар жиынтығы.

3.10 Магистраль жанындағы аумақ: Қиылыстарда жалпықалалық маңызы бар магистральды көшелермен жанасатын аумақ, қаланың орталық ауданын қала көшелерімен немесе қала тораптары магистральға жақын орналасқан нысан учаскелер сәйкес енінде терендіктерді жалғастырады, қызыл сызықтан 50 м. артық емес.

3.11 Құрылыс тығыздығы: Ғимараттың және құрылыстардың жер бетіндегі қабаттар құрылысының жалпы ауданы сыртқы қабырған көрінеді, аумақ бірлігіне (мың. м²/га) және аумақ бірлігіне келетін көше-жол желісінің ұзындығы (а. шақырым/га).

3.12 Кәсіпорын: Негізгі, қосалқы және қызмет көрсетуге бағытталған нысандар кешені.

3.13 Пайдаланушы: Ғимаратты (құрылысты) немесе функционалдық бағыты бойынша оның бір бөлігін пайдаланатын заңды немесе жеке тұлға.

3.14 Қолданыстағы кәсіпорынды қайта салу: Техникалық – экономикалық өндіріс көлемінің артуымен байланысты негізгі, қосалқы және қызмет көрсетуге бағытталған нысанды қайта тағайындау.

3.15 Санитарлық-қорғаныс зонасы: Штаттық тәртіпте нысанды пайдалану кезінде тұрғындардың қауіпсіздік деңгейін қамтамасыз ететін кеңістік және өсімдіктер аймағы.

3.16 Ғимараттардың, құрастырылымдардың, құрылыстардың және өрттен қорғану қалтарыстарының өртке қарсы тұрақтылық деңгейі: Аталған құрылыстардың, құрастырылымдардың, құрылыстардың және өрттен қорғау қалтарыстарының құрылысы үшін қолданылатын өртке қарсы тұрақтылық шектерімен анықталады.

3.17 Құрылыс: Бірыңғай жобалық құжат бойынша жүзеге асырылып жатқан ғимараттың және құрастырылымның (нысанның), құрылыс, кеңейту немесе жаңғырту жиынтығы.

3.18 Инженерлік желілер: Елді мекендерде, сонымен қатар ғимараттар (құрылыстар) аумағында төселетін (су құбыры, канализация, газ, жылу, байланыс және басқалар) әртүрлі мақсатта пайдаланылатын құбырлар және кабельдер.

3.19 Кәсіпорын аясындағы құрылыс: Техникалық қайта қаруландыру немесе қолданыстағы кәсіпорынның, қосалқы және қызмет көрсетуге бағытталған нысан шегіндегі құрылыстардың, энергетикалық және көлік шаруашылығы, байланыс, сыртқы желілер және сумен, жылумен, канализация және газбен қамтамасыз ету құрастырылымы қуатын арттыру.

3.20 Жанасу аумағы: Өнеркәсіптік аймақты және басқа функционалдық мақсаттағы аумақты көше құрылысы ауқымын қалыптастыратын аумақ бірлестігі (тұрғын үй, қоғамдық, рекреациялық).

3.21 Байланыс-жанасу: Өндірістік кәсіпорындарды тұрғын құрылыстарынан бөлетін аумақ.

3.22 **Қолданыстағы кәсіпорынды техникалық қайта қаруландыру:** Жекелеген өндірістердің, алдыңғы қатарлы техниканы және технологияны енгізу негізіндегі кәсіпорын учаскелерінің техникалық-экономикалық деңгейін жоғарлату бойынша шаралар кешені.

3.23 **Өндірістік торап:** Кәсіпорын, технопарк, немесе жекелеген учаскедегі немесе жергілікті мемлекеттік меншіктегі жерлердегі учаскенің біреуінде орналасқан нысандары ортақ кәсіпорын тобы.

3.24 **Учаске:** Нақты функционалдық, құрылыс, ландшафттық бағыттағы ерекшеленген бөлігі.

4 МАҚСАТТАР ЖӘНЕ ҚЫЗМЕТТІК ТАЛАПТАР

4.1 Нормативтік талаптар мақсаты

4.1.1 Құрылыс нормаларының мақсаты:

– қолайсыз өндірістік орта әсерінен адам өмірін және денсаулығын қорғауды қамтамасыз ететін, сондай-ақ өндістегі еңбек етуге қажетті шарттарды және құрылыс, кәсіпорынды пайдалануға беру және тарату үрдісінде адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуді қоса қарастыратын, жоспарланған ұйымның және өнеркәсіптік кәсіпорын құрылысын орналастыру бойынша талаптарын анықтау болып табылады;

- өндірістік кәсіпорын технологиялық үрдістеріне жауап беретін, сондай-ақ құрылыс ауданының табиғи-климаттық шарттарын ескеріп, ғимараттар мен құрылыстарды тиімді орналастырып, аумақты тиімді пайдалану.

4.2 Қызметтік талаптар

4.2.1 Өндірістік алаңды таңдау бойынша қызметтік талаптар және санитарлық – қорғаныс аймағын ұйымдастыру:

- аталған құрылыс нормалары жобалауда, реконструкциялауда және техникалық қайта қаруландыруда кәсіпорындарда қауіпсіздіктің қызметтік, гигиеналық жалпы талаптарын қолдану үшін міндеттерді тағайындайды, техногенді фактор әсерінен жұмыскерлердің денсаулығын сақтау және қоршаған ортаны қорғау үшін қажетті еңбек шарттарын қамтамасыз етеді;

- жаңадан салынатын, кеңейтілетін, реконструкцияланатын, сонымен қатар қолданыстағы өндірістік нысандарды орналастыруға арналған алаңды таңдауға қойылатын талаптар қолданыстағы жер, су, орман, қала құрылысы және т.б. заңнамаларға сәйкес қойылады;

- өндірістік нысанды орналастыру мүмкіндігі туралы қорытынды беруге мүмкіндік беретін, тапсырыс беруші ұсынған көлемдегі материалдар негізінде инвестицияны негіздеген кезде құрылысқа арналған алаң жобалауға дейінгі деңгейде таңдалынады;

- жаңадан салынатын және қызмет істейтін нысандарды кеңейту құрылысына арналған алаң аэроклиматтық, жергілікті жер бедері, жел соғатын жақтан тұрғын үй, рекреациялық, курорттық аймақ, тұрғындардың демалыс аймағына қатысы бойынша

ҚР ҚН 3.01-03-2011

атмосферадағы өндірістік лақтырыстардың таралу заңдылық сипаттамалары ескеріліп таңдалынады;

- рекреациялық аумақтарда (су, орман, ландшафттық), сумен қамтамасыз ету көзін санитарлық қорғау аймағында, өзендердің су қорғау және жағалау аймақтарында, курорттардың қорғалатын аймақтарында жаңа өндірістік нысандарды орналастыруға рұқсат етілмейді;

- тұрғын үй құрылысы аумағында қолданыстағы санитарлық ережелерге және басқа реттейтін құжаттарға сәйкес санитарлық-қорғау аймағын ұйымдастыруға мүмкіндік болған кезде 3, 4, 5-ші сыныпты өндірістік нысандарды орналастыруға рұқсат етіледі. Тұрғын үй аймағында және тұрғындардың жаппай демалу орындарында өндіріс, кәсіпорын, нысандарды қолданыстағы санитарлық жіктеуге сәйкес 1, 2-ші сыныптағы нысандарды орналастыруға рұқсат етілмейді;

- адам денсаулығына және қоршаған ортаға жағымсыз есер ету көзі болып табылатын технологиялық үрдістері бар өндірістік нысандар үшін өндіріс, кәсіпорын, нысандар санитарлық жіктеуіне сәйкес санитарлық –қорғау аймағы (бұдан әрі СҚА) тағайындалады;

- СҚА өлшемі, оны ұйымдастыру және абаттандыру қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес анықталады;

- СҚА немесе оның қандай да болмасын бөлігі нысанның қосымша аумағы ретінде қарастырыла алмайды және өндірістік немесе тұрғын үй аумағын кеңейту үшін пайдалануға жатпайды;

- санитарлық-тұрмыстық және емдеу-алдын алу қызмет көрсету қажетті кешенімен, сонымен қатар санитарлық ережелермен талап етілетін басқа да алдын алу құралдары қызметкерлерді қамтамасыз ету бойынша жаңадан салдынатын және реконструкцияланатын (немесе қайта пішіндендірілетін) өндірістік нысандар зиянды өндірістік фактордың әсерін төмендету, өнеркәсіптің зиянды лақтырысынан, шығарындысы және қалдығынан қоршаған ортаны қорғау бойынша тиімді шешімдер мазмұндалмаса, жүзеге асырылуға жіберілмейді.

4.2.2 Бас жоспарды әзірлеуге қажетті қызметтік талаптар. Кәсіпорындардың, технопарктердің және өндірістік тораптардың бас жоспарларында келесілерді қамтамасыз ету керек:

- технологиялық байланыстарды, санитарлық-гигиеналық және өртке қарсы талаптарды, жүк айналымын және көлік түрлерін ескеріп аумақты қызметтік аймақтарға бөлу;

- кәсіпорындардағы, өзара және тұрғын үй және басқа да аумақтық аймақтармен тиімді өндірістік, көліктік және инженерлік байланыстар;

- өндірістік кәсіпорын аумағында бір-бірінен арақашықтықпен бөлінген, олардың өлшемдері өндірістік ғимараттармен шектескеннен пайда болатын циркуляция аймағының енінен кіші емес әкімшілік-шаруашылық және көмекші, өнеркәсіптік және көлік-қойма аймақтарын бөлу қажет;

- өндірістік ғимараттар және технологиялық қондырғылардың ашық алаңдары басым жел бағытымен қатар орналасуы керек;

- тұрғын үй және басқа да қаланың немесе елді мекеннің аумақтық аймақтарына қызмет көрсететін өндірістің және шаруашылықтың негізгі және қосымша учаскелерін, ұқсас өндіріс және шаруашылықты қоса есептеп кооперативтендіру;

- рұқсат етілген өндірістік және тұрмыстық қалдықтарды жинауға және уақытша сақтауға арналған орын, сонымен қатар қалдықтарды зарарсыздандыру және қайта өңдеубойынша қондырғы өндірістік нысан алаңдарының өлшемдері, шаң газтазалау және оқшауланған тазарту құрылғыларын қоса есептегенде негізгі және қосымша құрылыстарды орналастыру үшін жеткілікті болуы керек;

- өндірісті кеңейту үшін қажетті және негізделген қорлар кезінде жер үсті және жер асты кеңістігін қоса есептегенде аумақты барынша пайдалану;

- жұмыскерлерге бірыңғай қызмет көрсету желісін ұйымдастыру;

- іске қосу кешендері немесе кезектерін пайдалануды енгізу және құрылысты жүзеге асыру мүмкіндігі;

- құрылыстан және жолдан бос өндірістік нысан аумағын абаттандыру және көркейту қажет;

- ғимараттар және құрылыстар арасындағы бос алаңды жапырақты ағаштармен көрсейтеді;

- өндірістік кәсіпорындар аумағындағы қоршаған ортаға жағымсыз әсерін барынша төмендету мәліметтері бойынша, сонымен қатар қатты тұрмыстық, өндірістік қалдықтар және ағындарды қайта өңдеу және жою бойынша экологиялық талаптарды сақтап орналасуы керек;

- жанасатын кәсіпорын сәулетімен және тұрғын үй құрылысымен байланыстырып біртұтас сәулет ансамблін құру;

- аумақ ауласын тот басудан, жер асты суларын және ашық ағын суы бар су көздерін батпақтанудан, тұзданудан және ластанудан, өндірістік қалдықтар мен лақтырыстардан қорғау;

- құрылысты жүргізу барысында бұзылған, уақытша пайдалануға берілген жерді қалпына келтіру (рекультивация).

5 ЖҰМЫС СИПАТТАМАЛАРЫНА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

5.1 Өндірістік кәсіпорындарды орналастыру

5.1.1 Өндірістік кәсіпорындардың бас жоспарларын «Нормативтік сілтемелер» бөлімінде және осы құрылыс нормаларында келтірілген өндірістік кәсіпорынды жоспарлау және құрылысы талаптырын реттейтін «Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына, нормативтік құқықтық және техникалық актілерге сәйкес жобалау қажет.

Жобаланатын кәсіпорынды қалалар және елді мекендер бас жоспарымен қарастырылған өндірістік аумақтарда немесе елді мекеннен тыс аймақтағы ҚР ҚН 3.01-01, СН РК 1.02-03 талаптарымен қарастырылған өндірістік аймақтар аумағында орналастыру ұсынылады.

ҚР ҚН 3.01-03-2011

Өндірістік құрылысты дамыту және орналастыру мемлекеттің халықтың шаруашылығын дамыту ұзақмерзімді жоспарын ескеріп, ҚР аумағындағы өндірістік дамытуды және жекелеген салаларды орналастырудың бас сызбасы негізінде жүзеге асырылады.

5.1.2 Кәсіпорын және өндірістік байланыстарды сәйкес аумақтағы жоспарлау жобасымен, аумақтық ауданды жоспарлау сызбасымен, елді мекен, қала бас жоспарымен қарастырылған аумақтарда орналастыру қажет.

Кәсіпорындарды өндіріс сипаттарына сәйкес әртүрлі деңгейдегі кооперациялық топ құрамында, сондай-ақ жеке орналастыру қажет. Өндірістік кәсіпорынның топ құрамы табиғи шарттарға және ресурстарға, экономикалық жағдайларға, әлеуметтік-экономикалық талаптарға сәйкес келуі керек.

5.1.3 Кәсіпорындар, өндірістік байланыстар және олармен байланысқан үйінділерді, қалдықтарды, тазалау қондырғыларын өнеркәсіпке арналған жерлерде, және де ауылшаруашылығына арналмаған немесе ауылшаруашылығы үшін жарамсыз басқа да жерлерге орналастыру.

Мұндай жерлер болмаған жағдайда сапасы нашар, шабындық, ауылшаруашылығына арналған жерлер таңдалуы мүмкін.

Кәсіпорындар және өндірістік байланыстарды ҚР Жер кодексі талаптарын ескеріп, мемлекеттік орман қоры жерінде орналастыру орманды емес жер учаскелерінде немесе бұталар және аса құнды емес талдар орналасқан жерлерге басым орналасуы керек.

5.1.4 Кәсіпорындар және өндірістік байланыстарды пайдалы қазбалар шөккен аумақта орналастыру мемлекеттік тау-кен қадағалау органының келісімімен, ал жалпы таралған пайдалы қазбалар шөгіндісі ауданында – Қазақстан Республикасы заңнамаларымен қарастырылған тәртіпте рұқсат етіледі.

Кәсіпорындар және өндірістік байланыстардың орналасуына жол берілмейді:

а) сумен қамтамасыз ету көздерінің санитарлық қорғау аймағының бірінші белдеуінде;

б) курорттардың санитарлық қорғау аймағының бірінші белдеуінде, егер жобаланған нысандар курорттың табиғи емдік құралдарын пайдаланумен байланысты емес болса;

в) қаланың жасыл аймақтарында;

г) ерекше қорғалатын аумақ жерінде, сондай-ақ қорықтарда және олардың қорғалатын аумақтарында;

д) ескерткіштерді қорғау сәйкес органының рұқсатынсыз тарих және мәдениет ескерткіштерін қорғау аймақтарында;

е) көмір және руда шахтасының үйінділерінің немесе байыту фабрикаларының қауіпті аймақтарында;

ж) өнеркәсіп құрылысына және пайдалануына қауіп төндіруі мүмкін тақта тас түзілу, лай тасқыны немесе тау-кен өндірісі әсерінен беткі қабаттың құлауы, сел және қар көшкіні жүріп өту белсенді аймақтарында;

з) санитарлық-эпидемиологиялық қызмет органдары тағайындаған мерзім аяқталғанға дейін органикалық және радиоактивті қалдықтармен ластанған учаскелерде;

и) плотина немесе дамбаның бұзылуы нәтижесінде мүмкін апатты су басу аймағында.

ЕСКЕРТПЕ Су басу тереңдігі 1,5 м. және одан жоғары және ғимараттар мен құрылыстар бұзылуы салдарынан адамдардың өлімі, өнеркәсіп құрылысының қатардан шығуы орын алатын апатты су басу аймағы болып табылады, ҚР ҚН 2.03-02 қараңыз.

5.1.5 Өндірістік байланыс аумағы жалпы желідегі темір немесе автокөлік жолдарымен ерекше учаскелерге бөлінбеуі керек.

5.1.6 сейсмо қауіпті аудандарды кәсіпорындарды орналастырғанда ҚР ҚН 1.02-02 сәйкес қарастырылдуы керек.

5.1.7 Атмосфералық ауа жағдайына әсер ететін кәсіпорындарды және өндірістік байланыстарды орналастырған кезде осы норманың 5.11 бөліміндегі талаптар ескерілуі керек.

5.1.8 Жануарлардың өмір сүру және көбею ортасына әсер ететін кәсіпорындарды және өндірістік байланыстарды орналастырған кезде сәйкесінше Республикалық Заң сақталуы қажет.

5.1.9 Атмосфералық ауаны ластайтын көздері бар кәсіпорындарды және өндірістік байланыстарды тұрғын үй құрылысына қатысты басым жел бағытын ескеріп орналастыру қажет.

Ерекше таза атмосфералық ауаны талап ететін кәсіпорынды атмосфералық ауаны ластау көзі бар көрші кәсіпорынға қатысы бойынша ҚР ҚНЖЕ 2.04-01 ескеріп, басым жел бағыты жағынан орналастыру қажет емес.

5.1.10 Өндірістік және селитебті аумақ арасында «Өндірістік нысандарды жобалауға қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптарын», сондай-ақ «Өндірістік нысандардың санитарлық-қорғау аймағын тағайындау бойынша санитарлық-эпидемиологиялық талаптар» санитарлық ережесін ескеріп сәйкес санитарлық-қорғаныс аймағын қарастыру қажет.

5.1.11 Өндірістік және автомобил көлігі, теміржол жолдары, электр тоғы желілерінің арасындағы арақашықтықты қолданыстағы құрылыс нормаларына және технологиялық жобалау нормаларына сәйкес қабылдау қажет.

5.1.12 Дыбыс деңгейі 50лБА және одан жоғары сырқы шу көзі бар өндірісті тұрғын үй және қоғамдық ғимараттарға қатысы бойынша ҚР ҚН 2.04-02 сәйкес орналастыру қажет.

5.1.13 Су жағдайына әсер ететін кәсіпорындарды және өндірістік байланыстарды орналастырған кезде Қазақстан Республикасының Су кодексі сақталуы керек.

5.1.14 Жүк айлағы, кемежай немесе басқа да порттық құрылыс құрылыстарын қажет ететін кәсіпорындарды селитебті аумақтан төмен өзен ағысының бойында орналастыру қажет.

5.1.15 Әуе кемелерінің ұшуына қауіп төндіруі мүмкін немесе аэродромдар радиотехникалық құралдарының қалыпты жұмысына кедергі келтіретін өндірістік кәсіпорындарды, ғимараттарды, құрылымстарды, радиотехникалық және басқа да нысандарды орналасу тәртібін келістіру мемлекеттік қызметтер келісімі бойынша қабылдау қажет.

ҚР ҚН 3.01-03-2011

Қазақстан Республикасының авиация жөніндегі Мемлекеттік комитеттің келісімі бойынша және «Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы»ҚР Заң талаптарын ескеріп, жаңа құрылысты орналастыру немесе бар нысандардың орналасуын өзгерту жатады.

5.1.16 Радиостанция орналасқан ауданда кәсіпорын, арнайы бағыттағы нысандар, күшті әсер ететін уытты заттар қоймасы орналасқан кезде көрсетілген нысаннан жобаланған кәсіпорынға дейінгі арақашықтық арнайы нормалар талаптарына, сондай-ақ «Өндірістік нысандарды жобалауға қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар» ережесіне сәйкес қабылдануы керек.

5.1.17 Жарылғыш заттарды, материалдар мен өнімдерді дайындау және сақтау бойынша нысан маңында кәсіпорынды орналастыру, белгіленген тәртіпте тағайындалған арнайы нормативтік құжаттармен анықталатын, олардың негізінде тыйым салынған (қауіпті) аймақ және аудан шекарасын ескеріп, көрсетілген нысандарды енгізу мемлекеттік қадағалау, министрліктер және ведомствалар органдарымен келісіліп жүзеге асыру қажет

5.1.18 Кәсіпорынның үйінділерін, күл үйіндісін, шлак үйіндісін, қалдықтарды және лақтырыстарды жинау оларды пайдаға жарату мүмкіндігі қарастырылмаған негізде, оған қоса ереже бойынша өндірістік байланыстар үшін орталықтандырылған (топтастырылған) қалдықтарды қарастыру қажет. Оларға арналған учаскелерді кәсіпорын аумағынан тыс және жер асты су көздерін санитарлы қорғау аймағының II белдеуінің санитарлық нормаларды, және ҚР ҚН 2.03-02 нормаларын сақтап орналастыру қажет.

Құрамында көмір, тақта тас, мырыш, қоғасын, сынап және басқа жанатын және токсинді заттар бар заттар тұрғын үй және қоғамдық ғимараттардан және құрылыстардан санитарлық-қорғау аймағымен бөлінуі керек.

Белгіленген тәртіпте тағайындалған көмір және тақтатас шахталары қауіпсіздік ережелерімен анықталатын көмір үйінділері немесе тақта тас шахтасы және өндірістік және қойма ғимараттары арасындағы арақашықтық үйінді құлау қауіпті аймағы өлшемінен кіші болмауы керек.

5.2 Аймақтарды жоспарлау, ғимараттар мен құрылыстарды орналастыру

5.2.1 Кәсіпорындардың, технобақтардың аумақтарын (алаңдарын) және өнеркәсіптік тораптардың аумақтарын жоспарлау кәсіпорындардағы өндірістік үрдіс және еңбек үшін барынша жайлы шарттарды, жер телімдерінің оңтайлы әрі үнемді қолданылуын және капитал салымдарының барынша тиімділігін қамтамасыз етуі тиіс.

Реконструкцияланатын өнеркәсіптік кәсіпорындардың және қалыптасқан өнеркәсіптік аудандардың бас жоспарларында қызметтік аумақтанудың реттелуін және инженерлік желілердің орналасуын қарастыру қажет.

5.2.2 Ғимараттар, құрылыстар, оның ішінде инженерлік желілер арасындағы арақашықтықты минималды рұқсат етілетін етіп қабылдау қажет.

5.2.3 Кәсіпорынның, технобақтың аумағын дамытудың бас жоспарында құрылыс ауданының табиғи ерекшеліктерін, ҚР ҚНЖЕ 2.04-01 ескеру қажет, атап айтқанда:

- а) ауа температурасы, сонымен бірге желдің басым бағыты;

- б) шынайы табиғи ортаның максималды мүмкін сақталуы;
- в) құрылыс белгіленген телімдердің желденетін жағынан төбелердің немесе жоғары жер бедерлерінің бар болуы салдарынан үлкен қар қатпарларының болу мүмкіндігі;
- г) атмосфералық ауаға ластаушы заттардың кедергі келтіретін жоғары ғимараттар мен құрылыстардың болуы.

5.2.4 Кәсіпорындар (алаңдар), технобақтар аумақтарында және өнеркәсіптік тораптар аумақтарында өндірісті жұмыскерлерге, технологиялық үрдістерге, шикізатқа, қондырғыға және өзге кәсіпорынның өнімдеріне, сонымен бірге халық денсаулығы мен өмірінің санитарлық-тұрмыстық шарттарына зиянды ықпалын шектей отырып, орналастыру қажет.

Өнеркәсіптік кәсіпорынның жоспарлы құрылымын таңдау кезінде адамның тіршілік ету ортасын ластанулардан, уланулар мен деградациялардан толық қорғай отырып, қалдықсыз технологияға негізделген үлгілерге басымдылық беру қажет.

5.2.5 Көмекші ғимараттарды қауіптіліктің 1 және 2-класты зиянды заттармен атмосфералық ауаның ластану қайнарларының аумақта (алаңда) болуы жағдайында, құрылыстар және ғимараттармен құрылатын циркуляциялық аумақтан (аэродинамикалық көлеңке) тыс орналастыру қажет.

5.2.6 Кәсіпорындардың гараждары мамандандырылған автокөліктер (апатты техникалық жәрдем, аумақты жинау және ұстауға арналған техникалық құралдар, өртке қарсы және құтқару қызметтері), сонымен бірге өндірістің қызмет етуін қамтамасыз ететін, өзге көлік құралдары үшін қарастырылады.

5.2.7 Кәсіпорын және өнеркәсіптік тораптар аумағындағы гараж-тұрақтар ғимараттары және тұрақтар МҚН 2.02-05 талаптарын ескере отырып, жобалау қажет.

5.2.8 Кәсіпорын, кәсіпорындар топтарының аумағын, оның ішінде технобақтар, инновациялық бақтар және т.б. түрінде қызметтік қолдану бойынша келесі аумақтарға бөлу:

- а) зауыт алдыңғы қызметтік аумаққа (участоктан тысқары немесе кәсіпорындар, технобақ шекаралары);
- б) зерттеу тағайындалуын және тәжірибелік өндірістер аумағын қоса алғанда өндірістік қызметтік аумаққа;
- в) қосалқы қызметтік аумаққа;
- г) қойма қызметтік аумағына.

Өнеркәсіптік тораптар аймақтарында келесі аумақтарды бөліп көрсету:

- а) қоғамдық орталықтың;
- б) кәсіпорындар, технобақтар алаңдары, оның ішінде технобақтар, инновациялық бақтар және өндіріс мекемесінің өзге интеграцияланған нысандары құрамындағы алаңдарға;
- в) қосалқы өндірістер және шаруашылықтардың жалпы нысандарына.

Аумақтарға бөлу кезінде құрылыстың нақты шарттарын ескере отырып, нақтылау қажет.

5.2.9 Өндірістік кәсіпорындардың, технобақтардың екі немесе одан да көп алаңдарын аймақтық біріктіретін өнеркәсіптік тораптың қоғамдық орталығының құрамы әрбір нақты жағдайда қала құрылысының жағдайына, жеке кәсіпорындардың қызмет көрсету нысандарының, өндірістік-технологиялық және санитарлық-гигиеналық

ҚР ҚН 3.01-03-2011

ерекшеліктерінің, өнеркәсіптік тораптың сәулет-жоспарлы шешімінің бар болуына қарай айқындалады.

5.2.10 Қоғамдық орталықтың жанасқан аумағындағы құрылыс құрамы келесілерден тұруы тиіс: кеңсе-әкімшілік, қонақүй, сауда-коммерциялық тағайындалу нысандары, сонымен бірге кәсіби-техникалық және орта арнайы оқу мекемелер, мамандандырылған денсаулық сақтау мекемелері, тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорыдары, спорт залдар, құрылыстар мен спорт алаңдары.

5.2.11 Қосалқы өндірістік және шаруашылықтардың жалпы нысандары аумағында электр қамсыздандыру, сумен қамсыздандыру және су бұру, көлік, жөндеу шаруашалығы, өрт ісі, өнеркәсіптік тораптың үйінді шаруашылығының нысандарын орналастыру қажет.

Өнеркәсіптік тораптың бас жоспарының сызбасын жасауға берілген тапсырмаға сәйкес тізбектелген өндірістер мен шаруашылықтардың көшірілуіне рұқсат етіледі.

5.2.12 Аталған нысандардың келушілеріне қызмет көрсетуге арналған зауыт алдыңғы аумақтарда және қоғамдық орталықтарда МҚН 2.02-05 сәйкес жеңіл автокөліктердің тұрақтарына арналған орындар қарастырылуы қажет.

Кәсіпорындарда, технобақтарда жұмыс істейтін автокөліктердің тұрағы және сақталынуына арналған орындарды кәсіпорын, технобақтың алаң аумақтарында орналастыру қажет.

Кәсіпорын алаңында өткінші және барынша қашықтатылған санитарлық-тұрмыстық жайлардың үлкен арақашықтығы болған жағдайда зауыт ішілік жолаушылар көлігі қарастырылуы тиіс.

5.2.13 Кәсіпорын алаңындағы жұмыс орындарынан санитарлық-тұрмыстық жайларға дейінгі арақашықтықты өнеркәсіптік кәсіпорындардың көмекші ғимараттары және жайлары бойынша нормативтік құжатқа сәйкес қабылдау қажет.

5.2.14 Кәсіпорындарды, технобақтарды, өнеркәсіптік тораптарды реконструкциялауға (кеңейтуге) арналған аймақтар олардың алаңдарының шекараларынан тыс жоспарлануы мүмкін. Жеке цехтарды немесе өндірістерді дамытуға арналған кәсіпорындар алаңында телімдерді резервілеу жобалауға берілген тапсырмаға сәйкес ғана қарастыруға рұқсат етіледі.

5.2.15 Кеңейтілетін және реконструкцияланатын кәсіпорынның бас жоспарында қарастырылады:

а) мекемені, қажеттілігіне қарай, санитарлық-қорғау аумағын (экологиялық компенсация аумақтарын);

б) қаланың жанасқан селитибті және өзге қызметтік аумақтарын жоспарлауы және құрылысы бар торабын;

в) кәсіпорынның негізгі өндірісін тоқтатпастан кәсіпорын және оның абаттандыру алаңдарының жеке аумақтарының қызметтік аймақтандыру және жоспарлы шешімін кезекті жетілдіру;

г) аймақты қолдану тиімділігін арттыру;

д) дара өндірістік және көмекші нысандарды біріктіру;

е) құрылыстың сәулет көрнекілігін жоғарылату.

5.2.16 Өнеркәсіптік кәсіпорындар (алаңдары) аумақтарында ғимараттардың минималды қажетті саны қарастырылуы қажет. Өндірістік, көмекші және қойма

ғимараттарын бір немесе бірнеше ірі ғимараттарға біріктіру қажет. Жеке тұрған ғимараттарды орналастыруға тек техникалық-экономикалық негіздемелердің немесе технологиялық қажеттілік болған жағдай ғана жол беріледі.

Қар тасымалдаудың үлкен көлемдері бар аумақтарда биіктіктердің ауытқуынсыз тік бұрышты конфигурациялы бір ғимаратта өндірістер мен шаруашылықтарды біріктіру қарастырылуы тиіс.

5.2.17 Кәсіпорын алаңдарында орналасқан қарсы орналасқан ғимараттардың координациялық осьтері сәйкес келуі тиіс.

5.2.18 Үлкен динамикалық жүктемелер және грунттың дірілін туғызатын қондырғысы бар ғимараттар мен құрылыстарды әсіресе, дірілдерге ерекше сезімтал құрылыстары бар ғимараттар мен құрылыстардан аймақтың инженерлік-геологиялық шарттарын, іргетас негізінде грунттың физика-механикалық қасиеттерін, сонымен бірге ҚР ҚН 2.04-02 талаптарын ескере отырып, динамикалық жүктемелері бар іргетастарды жобалау бойынша нормативтік құжаттарға сәйкес грунтқа түсетін динамикалық жүктемелер және дірілдердің ықпалын жою іс-шараларын ескере отырып, есептермен айқындалатын арақашықтықтарда орналасуы тиіс.

5.2.19 Ерекше зиянды үрдістері және өрт қауіпті нысандары бар өндіріс және сынақ станциялары, сонымен бірге жанғыш және жылдам тұтанатын материалдар, улы және жарылыс қауіпті заттардың базистік қоймалары техникалық регламенттер және арнайы нормалардың талаптарына сәйкес орналасуы тиіс.

5.2.20 Атмосфераға газ, түтін және шаң-тозаң бөлетін өндірістік үрдістері бар ашық қондырғылар, ғимараттар, құрылыстар, жарылыс қауіпті және өрт қауіпті нысандарды ҚР ҚНжЕ 2.04-01 ескере отырып, басым бағытты желдерге арналған желденетін жағы бар өзге өндірістік ғимараттар мен құрылыстарға қатынасы бойынша орналастырмау қажет.

5.2.21 Салқындандырғыш тоғандар, су қоймалары, қож тұндырғыштар және т.б. апат алған жағдайда сұйықтықтың ағуы кезінде кәсіпорындар немесе өзге өнеркәсіптік, тұрғын және қоғамдық ғимараттар мен құрылыстарды су басып қалу қаупін туғызбайтындай етіп орналастыру қажет.

5.2.22 Бүріккіш бассейндерді жылдың жаздық кезеңінде желдің басым бағытына перпендикулярлы ұзындық жағымен орналастыру қажет.

5.3 Тік жоспарлау

5.3.1 Кәсіпорындар алаңдары мен өнеркәсіптік тораптар аумақтарын тұтасымен тік жоспарлауды егер құрылыс тығыздығы 25 % асқанда ғана, сонымен бірге кәсіпорын алаңдарының жолдар және инженерлік желілермен барынша үлкен қанығуы жағдайында қолданған жөн, қалған жағдайларда – ғимараттар немесе құрылыстар орналасқан аумақтарда ғана жоспарлау жұмыстарын орындай отырып, таңдамалы тік жоспарлауды орындау қажет; таңдамалы тік жоспарлауды сонымен бірге таулы топырақтардың болуы, орман немесе өзге жасыл көшеттердің сақталуы, сонымен бірге жайсыз гидрогеологиялық шарттарда қолдану қажет.

Тік жоспарлауды жобалау кезінде жер жұмыстарының барынша аз көлемін және игерілетін аумақ шектеулерінде грунттың минималды орналасуын қарастыру қажет.

ҚР ҚН 3.01-03-2011

5.3.2 Кәсіпорындар алаңдары мен өнеркәсіптік тораптар аумақтарында құрылыс жұмыстары өндірісі немесе кәсіпорындар, ғимараттар немесе құрылыстарды пайдалану кезінде бұзылмайтын, ластанбайтын, су баспайтын немесе суға толтырылмайтын топырақтың өнімді қабатын алуды (үймесі секілді, ойықтарды да) қоймалануын және уақытша сақталынуын қарастыру қажет. Топырақтың алынған өнімді қабатын сақтау шарттары және қолдану тәртібі жер телімдерін қолдануға ұсынған органдармен айқындалады.

5.3.3 Жоғары тұсынан су басудан аймақтарды қорғау мақсаттарында беткейден немесе оның табанына кәсіпорындарды орналастыру кезінде таулы орлар орнатылуы тиіс. Орлардың көлденең қиылысуы және олардың саны ҚР ҚН 4.01-03 талаптарын ескере отырып, сумен қамтудың сыртқы желілерін және құрылыстарын жобалау бойынша нормативтік құжаттарға сәйкес жүргізілген есептер бойынша тағайындалуы тиіс.

5.3.4 Үстіңгі бет суларын бұруды кәріздің сыртқы желілерін жобалау талаптарын ескере отырып, ағысты алдын ала тазалауы бар жабық типті жаңбыр кәрізін кәсіпорындарда қарастыра отырып, барлық бассейнен (су қоймаларына ағыстар, суағарлар, жыралар және т.б.) жүзеге асырылуы тиіс.

5.3.5 Резервуар бақтары немесе жеңіл тұтанатын және жанғыш сұйықтықтары, сығымдалған жанғыш газдары, улы заттары бар жеке тұрған резервуарлар, ережеге сай, кәсіпорын ғимараттары мен құрылыстарына қатынасы бойынша барынша төмен белгілерде орналасуы және өртке қарсы нормалар талаптарына сәйкес (жергіліктің жер бедерлерін ескере отырып) тұтас жанбайтын қабырғалармен немесе жер біліктерімен қорғалуы тиіс.

5.3.6 Кәсіпорындар мен өнеркәсіптік тораптар ғимараттары мен құрылыстарының жоспарлы белгіленуін өңделген нұсқалардың техникалық-экономикалық көрсеткіштерін салыстыру негізінде тағайындау қажет; бұл жағдайда жер массаларының теңгерімін қамтамасыз ету қажет.

5.3.7 Кәсіпорындар мен өнеркәсіптік тораптар алаңдарын тігінен жоспарлауды орындау кезінде егер келесілер жерасты құрылыстары және ағаш көшеттері үшін агрессивті болып табылмаса, өндірістің құлдырауына ұшырамайтын және тұрақты, шірімейтіндерді қалдықтарды қолдану ұсынылады.

5.3.8 Күрделі топографиялық шарттарда өнеркәсіптік тораптарды орналастыру кезінде сәйкес техникалық-экономикалық негіздемелер болған жағдайда өнеркәсіптік тораптың жеке кәсіпорындары ережеге сай, тұтасымен алғанда жер массаларының теңгерімін қамтамасыз ете отырып, үгітімелі немесе алынып тасталынатын грунт орындарында ішінара немесе толығымен орналастыруға болады. Мұндай жағдайларда тігінен жоспарлау жобасы жұмыстар өндірісінің кезектілігін ескере отырып, орындалуы тиіс.

5.3.9 Жаяу жолдардың болмауы жағдайында ғимаратты бойлай суды бұру қажеттілігі туған жағдайда су өткізбейтін жабындарды айнала астаулар құрылысы қарастырылуы тиіс.

5.3.10 Қазақстанның солтүстік өңірлерінде тік жоспарлау кезінде келесі талаптар қадағалануы тиіс:

а) жергіліктің табиғи жер бедерін сақтау мүмкін болған жағдайда өсімдікті және топырақ жабынын, сонымен бірге табиғи өсімдіктерді (ағаштар, бұталар) бұзбау қажет;

б) I қағида бойынша құрылыс жүргізу кезінде қажеттілігіне қарай тік жоспарлау негізі ретінде грунттарды қолдану өсімдік жабынын бұзбастан үймелерді жүзеге асыру; қиып өту тек негіздемелердің түр өзгертуі еритін грунттар үшін айқындалған шектеулі шамалардан аспайтын аумақтарда ғана рұқсат етіледі;

в) үймелердің жоспарлы белгілері және көлемдерін еру кезіндегі грунттың тығыздану мүмкіндіктерін ескере отырып, тағайындау қажет;

г) I қағида бойынша құрылыс жүргізу кезінде жер бедерінің төмендетілген орындарына үстіңгі бет суларының шоғырландырылған босатуларына жол бермеу қажет;

д) мұзға қаныққан грунттарда су бұрын арналарын жобалау кезінде мұздақтардың пайда болуын алдын алу, сонымен бірге жылу техникалық есептерге сәйкес орлар негіздемелері мен баурайларының гидротермиялық тәртібін қамтамасыз ететін конструктивті іс-шаралар қарастырылуы тиіс.

5.3.11 Үнемі қатқыш грунттардағы ойықтар негіздеменің үнемі қатқыш жай-күйін сақтау үшін отырмайтын грунттардан олардың жобалық белгілеулерінен төмен қабатқа ие болуы тиіс. Қабат қалыңдығын жылу техникалық есептер нәтижелері бойынша анықтауға болады.

5.3.12 Қазақстанның солтүстік аумақтары үшін кәсіпорын алаңында үстіңгі бет енгізу бұруларын тек ашық кюветтер немесе астаулар бойынша, ал тереңдіктерден – құбырлар бойынша қарастыру қажет. Ғимараттар мен құрылыстардан су ағарларға дейінгі арақашықтықты жақын орналасқан нысандар негіздемелерінің грунттарының үнемі қатқыш жай-күйін сақтау шарттарынан шығарылатын есептер нәтижелері бойынша анықталуы қажет.

5.4 Абаттандыру

5.4.1 Өндірістік-өнеркәсіптік және қойма нысандарының аумақтары өндірістік, қойма, әкімшілік-тұрмыстық ғимараттар, зауыт алдыңғы аумақтан, жаяу жүргінші-көлік коммуникациясы, санитарлық-қорғаныс жасылдандырылған жолақтан, шағын бақтардан, аумақтың және автотұрақтың жасылдануынан тұрады.

5.4.2 Кәсіпорын аумақта кешенді абаттандыру элементтерінің міндетті тізімі келесілерден тұрады: көлік және жаяу жүргінші коммуникацияларының жабындарының қатты түрлері, үстіңгі беттердің үйлесу элементтері, кіші сәулет формалары (КСФ-лары), ағаш-бұталы тұқымдар және шөптермен жасылдандыру, орындықтар, қоқыс салғыштар, қоқысқа арналған кіші контейнерлер, мүгедектерге арналған пандустар, жарықтандырғыш қондырғылар, ақпарат тасымалдағыштары.

5.4.3 Кәсіпорын аумағы тігінен жоспарлау мекемесінің шектеулерінде жергілікті нөсер кәрізімен жабдықталуы тиіс.

5.4.4 Кәсіпорын алаңдары мен өнеркәсіптік тораптар аумақтарын жасылдандыру үшін келесілердің санитарлық-қорғаныс және декоративті қасиеттерін және кәсіпорындармен бөлінеті зиянды заттарға беріктігін ескере отырып, ағаш-бұталы өсімдіктердің жергілікті түрлерін қолдану қажет.

ҚР ҚН 3.01-03-2011

Қолданыстағы ағаш көшеттерін мүмкіндігіне қарай сақтап қалу қажет.

Тағам өнеркәсібі кәсіпорындарының, өндірістің дәл үрдістері бар цехтардың, сонымен бірге ауа үрлеу, компрессорлық және моторды сынақтан өткізу станцияларының орналасу аумағында гүлдену кезінде қауыздар, талшықты заттар және босатылған дәндер бөлетін ағаш көшеттерін қолдануға тыйым салынады.

Ғимараттар, құрылыстар және құрулар арасындағы өртке қарсы ажыратулар шектеулерінде қылқанды жынысты ағаштардың отырғызылуына жол берілмейді.

5.4.5 Атмосфераға зиянды заттар бөлетін кәсіпорындар алаңдарында зияндылықтарды жиналуын туғызатын, тығыз топтар және жолақтар түріндегі ағаш-бұталы көшеттердің орналасуына рұқсат етілмейді.

5.4.6 Өнеркәсіптік кәсіпорындар алаңдарын жасылдандырудың негізгі элементі ретінде газонды қарастыру қажет.

5.4.7 Кәсіпорындар аумақтарында жұмыскерлердің демалыстары мен гимнастикалық жаттығуларына арналған абаттандырылған алаңдарды қарастыру қажет.

Алаңдарды атмосфераға зиянды лақтырындыларды бөлетін өндірістері бар ғимараттарға қатынасы бойыша желденетін жағымен орналастыру қажет.

Алаңдар көлемдерін барынша көп санды ауысымдағы бір жұмыскерге 1 м² артық емес есептеу қажет.

5.4.8 Аэрозольдар бөлетін өндірісі бар кәсіпорындар үшін кәсіпорын алаңдарында зиянды заттардың шоғырлануының ұлғаюына ықпал ететін, декоративті су ағарлар, фонтондар, жаңбыр қондырғыларын қарастырудың қажеті жоқ.

5.4.9 Магистралды және өндірістік жолдар бойы жаяу жүргіншілер жолын жаяу жүргіншілер қозғалысының қарқындылығына қарамастан барлық жағдайларда, ал жол жүрулер мен кіре берістер бойы – ауысымынан 100 адамнан кем емес қозғалыс қарқындылығында қарастыру қажет.

5.4.10 Тығыздандырылған аумақтарда орналасқан кәсіпорындарды реконструкциялау кезінде сәйкес негіздемелер болған жағдайда жаяу жүргіншілер жолынан оларды бөліп тұратын жасылдандыру жолағының есебінен, ал олар болмаған жағдайда соңғылардан ауыстыра отырып, жаяу жүргіншілер жолдары есебінен автокөлік жолдарының енін ұлғайтуға рұқсат етіледі.

5.4.11 Кәсіпорындар алаңдары мен өнеркәсіптік тораптар аумақтарында жұмыскерлердің көпшілік өту орындарында теміржолдармен жаяу жүргінші қозғалысының қиылысуына, ережеге сай, рұқсат етілмейді.

Кәсіпорын аумағында кресло-арбаны қолданатын мүгедектердің қозғалуы жағдайында жаяу жүргіншілер тоннелі ҚР ҚН 3.06-01 сәйкес пандустармен жабдықталуы қажет.

Жаяу жүргіншілер жолдарымен автокөлік жолдарының қиылысуын қалалар, кенттер және ауылдың елді мекендерді жоспарлау және құрылысы бойынша нормаларға сәйкес жобалануы қажет.

5.4.12 Кәсіпорын алаңдарының қоршалуы ҚН 441-72* сәйкес қарастырылады.

5.5 Инженерлік желілерді орналастыру. Жалпы ережелер

5.5.1 Кәсіпорындар, технобақтар және өнеркәсіптік тораптар үшін ғимараттар және құрылыстармен бірге үйлесі және аумақтың барынша аз аумақтарының қамтылуын қамтамасыз ететін, техникалық жолақтарда орналасатын, инженерлік желілердің бірыңғай жүйесін жобалау қажет.

5.5.2 Өнеркәсіптік кәсіпорындар алаңдарында инженерлік желілердің орналасуының жердегі және жер үсті тәсілдері басым қарастырылады.

Өнеркәсіптік тораптардың, кәсіпорындардың, технобақтардың және қоғамдық орындарда инженерлік желілердің жерасты орналасуы жобаланады.

5.5.3 Өртүрлі тағайындалуы бар желілер үшін, ережеге сай, желілерді пайдаланудың сәйкес санитарлық және өртке қарсы нормалар мен қауіпсіздік ережелерін қадағалай отырып, жалпы траншеяларда, тоннельдерде, арналарда, төмен тіреулерде, шпалдарда немесе эстакадаларда біріге орналастыру қарастырылған.

Технологиялық құбыр жолдарындағы ортаның шамалары және жылу тасымалдағыштағы шамаларға қарамастан, технологиялық құбыр жолдары бар газ құбырлары және жылу желілері, кері сумен қамту құбыр жолдарын біріге жер асты орналастыруға рұқсат етіледі.

5.5.4 Ерекше табиғи және климаттық шарттарда орналасқан кәсіпорындар алаңдарында, технобақтарда инженерлік желілерді жобалау кезінде сумен қамту, кәріз, газбен қамту және жылу желілерін жобалау бойынша нормативтік құжаттардың тарауларымен қарастырылған талаптарды орындау қажет.

5.5.5 Ғимараттар және құрылыстар астында жылдам тұтанатын және жанғыш сұйықтықтары бар сыртқы желілерді орналастыруға рұқсат етілмейді.

5.5.6 Күш кабельдік желілерді орналастыру тәсілін таңдау «Электр қондырғыларды орнату Ережелері» (ЭҚЕ) талаптарына сәйкес қарастырылуы қажет.

5.5.7 Жылу желілерін орналастыру кезінде өнеркәсіптік кәсіпорындардың өндірістік және көмекші ғимараттарының қиылысуына рұқсат етіледі.

5.6 Жер асты желілері

5.6.1 Жер асты желілерін автокөлік жолдарының жүру бөлімінен тыс орналастыру қажет.

Реконструкцияланатын кәсіпорындар, технобақтар аумақтарында автокөлік жолдарының астында жер асты желілерінің орналасуына рұқсат етіледі.

Желдету шахталары, кірістер және арналар мен тоннельдердің өзге құрылғылары жүру бөлімінен тыс және құрылыстан бос орындарда орналасуы тиіс.

ЕСКЕРТУ Арнасыз төсеме кезінде жолдың жиектерінің шектеулерінде желілерді орналастыруға рұқсат етіледі.

ҚР ҚН 3.01-03-2011

5.6.2 Қазақстанның солтүстік аймақтарында инженерлік желілерді жақын орналасқан ғимараттар мен құрылыстар негіздемелерінің грунттарының температуралық тәртібінің өзгеруін алдын-ала отырып, тоннельдерде және арналарда біріге төсеу қажет.

ЕСКЕРТПЕ Су құбыры, кәріз және дренаж желілерін жылу желілерінің температуралық ықпал ету аумағында орналастыру қажет.

5.6.3 Арналар мен тоннельдерде санитарлық нормаларға сәйкес арналар мен тоннельдерде желдету және жарықтандыру құрылғыларының болуы шарттарында өзге құбыр жолдары және байланыс кабельдерімен бірге 0,6 МПа (6 кгс/см²) дейін газ қысымы бар жанғыш газдардың (табиғи, ілеспе мұнай, жасанды аралас және сығымдалған көмірсутекті) газ құбырларының орналасуына жол беріледі.

Арна мен тоннельде біріге орналастыруға рұқсат етілмейді: арнаның немесе тоннельдің өзінің жарықтандыруға арналған кабельдерден өзге, күш кабельдері және жарықтандыру кабельдері бар жанғыш газдар газ құбырларын; сығымдалған газ құбырлары бар жылу желілерінің құбыр жолдары; оттегі құбыр жолдары, азот құбырлары, жылдам тұтанатын, ұшқыш химиялық улы және улы заттары бар құбыр жолдарымен және тұрмыстық кәріз ағыстары бар құбыр жолдарымен; күш кабельдері және байланыс кабельдері бар, өртке қарсы су құбыры және өзіндік ағу кәріз желілері бар жылдам тұтанатын және жанғыш сұйықтықты құбыр жолдары; улы сұйықтықтар құбыр жолдары және күш кабельдері бар жылдам тұтанатын және жанғыш сұйықтықтар, жанғыш газдардың газ құбырлары бар оттегі құбырлары.

Өрт, жарылыс қауіпті және улы материалдар (сұйықтықтары) бар құбыр жолдарын орналастыруға арналған арналар және тоннельдер 60 м жиі емес және оның соңдарында шығу жолдарына ие болуы тиіс.

ЕСКЕРТУ Жалпы арналар мен тоннельдерде су құбырының ағысты желілері (өртке қарсыдан бөлек) және ағыс кәріздері бар жылдам тұтанатын және жанғыш сұйықтықтар құбыр жолдарын біріге орналастыруға жол беріледі.

5.6.4 Өнеркәсіптік кәсіпорын алаңдарында және өнеркәсіптік тораптар аумақтарында тік инженерлік желілерді орналастыру кезінде ҚР ҚН 4.01-03, ЭҚЕ талаптарын қадағалау қажет.

5.7 Жердегі желілер

5.7.1 Желілерде жер бетінде орналастыру кезінде олардың механикалық бүлінулерден және жайсыз атмосфералық әсерден қорғалуын қарастыру қажет. Жердегі желілерді алаңдардың (аумақтардың) жоспарланған белгіленулерінің төмен белгілерде, ашық астауларға салынған шпалдарға орналастыру қажет. Желілерді жерде орналастырудың өзге түрлеріне (аумақтың үстіңгі бетіне немесе тұтас үймеге төселетін арналар мен тоннельдерге, жартылай тереңдетілген типті арналар мен тоннельдерде, ашық траншеяларда және т.б.) жол беріледі.

5.7.2 Қышқылдар мен сілтілер тасымалданатын, жанғыш газдар, улы өнімдерге арналған құбыр жолдары, сонымен бірге тұрмыстық кәріз құбыр жолдарын ашық траншеяларға және астауларға орналастыруға жол берілмейді.

5.7.3 Жердегі желілерді пайдалану кезінде оларға мерзімді қол жетімділікті талап ететін, траншеялар мен арналарда жер асты желілерін төсеу үшін бөлінген жолақ шектеулерінде орналастыруға рұқсат етілмейді.

5.8 Жер үсті желілері

5.8.1 Жер үсті инженерлік желілерін тіреулерде, эстакадаларда, ғимараттар мен құрылыстардың галереялары немесе қабырғаларында орналастыру қажет.

5.8.2 Жер үсті желілерінің орналасуына рұқсат етілмейді:

а) жанатын материалдардан даярланған эстакадалар, жеке тұрған колонналар мен тіреулер бойынша, сонымен бірге В, Г және Д санатты өндірістері бар отқа төзімді I, II, IIIа ғимараттарынан өзге ғимарат қабырғалары және қасбеттері бойынша жылдам тұтанатын және жанғыш сұйықтықтар мен газдары бар транзиттік ауданішілік құбыр жолдары;

б) егер өнімдердің араласуы жарылыс немесе өрт туғызуы мүмкін болса, галереяларда жанғыш сұйықтық және газ түріндегі өнімдері бар құбыр жолдары;

в) жылдам тұтанатын және жанғыш сұйықтықтары және газдары бар құбыр жолдары; жарылыс қауіпті материалдар орналасқан ғимараттың жанатын жабындар және қабырғалары, жанатын қабырғалар мен жабындары бойынша;

г) жанатын газдар газ құбырлары;

д) жылдам тұтанатын және жанғыш сұйықтықтар мен материалдар қоймаларының аумақтары бойынша.

ЕСКЕРТУ Ауданішілік құбыр жолы көрсетілген құбыр жолдары бойынша тасымалданатын сұйықтықтар мен газдардың тұтынбайтын және өндірмейтін технологиялық қондырғылар, ғимараттарға қатынасы бойынша транзиттік болып табылады.

5.8.3 Төмен тіреулерде сұйықтықтары және газдары бар тіреу құбыр жолдарын, сонымен бірге келесілерге орнатылатын күш және байланыс кабельдерін орнату қажет:

а) бұл мақсаттар үшін арнайы бөлінген кәсіпорын алаңдарының техникалық жолақтарында;

б) ҚР ҚН 3.02-29 талаптарын ескере отырып сұйық өнімдер мен сұйытылған газдар қоймаларының аумағында.

6 ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ

6.1 Өнеркәсіптік кәсіпорындардың бас жоспарларының «Қоршаған ортаны қорғау» бөлімін жобалау кезінде келесілерден тұратын жобаның экологиялық негізделуін жүргізу қажет:

1) ҚР Экологиялық кодексі, Санитарлық-эпидемиологиялық ережелер және «Өндірістік нысандарды жобалауға қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық

ҚР ҚН 3.01-03-2011

талаптар» нормалары» мен өзге қолданыстағы нормалардың талаптарына сәйкес даярланған қоршаған ортаның қазіргі жай-күйін бағалау;

2) қоршаған ортаға көрсетілген ықпалды бағалау тізіміне енгізілген өнеркәсіптік кәсіпорындарға арналған, бұл бағаны Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне сәйкес айқындауға болады;

3) қоршаған орта жағдайына көрсетілетін жайсыз ықпалдарды және олардың салдарларын жою бойынша іс-шараларды жасау.

6.2 Атмосфералық ауаның жағдайына ықпал ететін өнеркәсіптік кәсіпорындарды орналастыру кезінде Қазақстан Республикасының Экологиялық Кодексі және ҚР ҚНЖЕ 2.04-01 талаптары, сонымен бірге келесілер ескерілуі тиіс:

— нысанды орналастырудың жоспарланған орнының атмосфералық ауасына ластаушы заттардың сыртқы шоғырлануы туралы деректер;

— атмосфералық ауа сапасы бойынша жоғарылатылған талаптары бар аумақтардың болуы және орналасуы;

— нысанды орналасуы жоспарланға ауданда кәсіпорындардың даму жоспарлары;

— атмосфералық ауаны қорғау саласында салалық, аймақтық бағдарламалармен айқындалған атмосфералық ауаға ластаушы заттардың түсуін төмендету бойынша көрсеткіштер.

6.3 Келесілердің қызметтік қызметінің экологиялық салдарларын ескере отырып ғимараттарды (құрылыстарды) орналастыру орындарын айқындау Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің талаптарына сәйкес қоршаған ортаны қорғау шарттары мен ережелерін қадағалай отырып, жүзеге асырылады.

6.4 Жабайы жануарлардың тіршілік ету және көбею шарттарына ықпал ететін өнеркәсіптік кәсіпорындарды орналастыру кезінде сәйкес талаптар қадағалануы тиіс.

6.5 Өнеркәсіптік кәсіпорындардың қалдықтарымен жұмыс жасау кезінде ҚР ҚНЖЕ 2.04-01 сәйкес және ҚР Экологиялық кодексін ескере отырып, жүзеге асыру қажет.

6.6 Аэрозольдар бөлетін өндірісі бар кәсіпорындар үшін кәсіпорын алаңдарында зиянды заттардың шоғырлануының ұлғаюына ықпал ететін, декоративті су ағарлар, фонтондар, жаңбыр қондырғыларын қарастырудың қажеті жоқ

6.7 Жеңіл тұтанатын және жанғыш сұйықтықтары, сұйытылған жанғыш газдары, улы заттары бар жеке тұрған резервуарлар, ережеге сай, кәсіпорын ғимараттары мен құрылыстарына қатынасы бойынша барынша төмен белгілерде орналасуы және өртке қарсы нормалар талаптарына сәйкес (жергіліктің жер бедерлерін ескере отырып) тұтас жанбайтын қабырғалармен немесе жер біліктерімен қорғалуы тиіс. Мұндай құрылыстарды барынша биік белгілеулерде орнату жағдайында жер бетіндегі резервуарлардың барлық апаттарының алдын алу бойынша қосымша іс-шаралар қарастырылуы тиіс.

6.8 Жобаның экологиялық негізделуі мемлекеттік мекемелерде талаптарды орындалуын және сәйкес келісімдердің жүргізілуін ескере отырып, ұсынылады.

7 ӨРТ ҚАУІПСІЗДІГІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

7.1 Өртке қарсы талаптар қалалар мен шаруашылық ету нысандарының санаттану деңгейіне тәуелді азаматтық қорғаныстың инженерлік-техникалық іс-шаралар

көлемдеріне сәйкес ғимараттар мен құрылыстар арасындағы минималды арақашықтықтарды регламенттеуі тиіс.

7.2 Кәсіпорындар аумақтары орын алуы мүмкін өрттерді сөндіру үшін сыртқы және ішкі сумен қамту қайнарларына ие болуы тиіс.

7.3 Өзендер мен су қоймаларына өрт машиналарының су жинауы үшін кіре берістер қарастырылуы қажет.

7.4 Көрші ғимараттар арасындағы арақашықтық олардың өртке шыдамдылығы және өндірістің өрт қауіптілігінің деңгейіне тәуелді.

7.5 Өткінші жолдар, жолдар және кіре берістер ғимараттар мен құрылыстарға барлық жағынан өрт техникасының, техникалық құралдардың, құтқару және медициналық қызметтердің кедергісіз қол жетімділігін қамтамасыз етуі тиіс.

7.6 Өнеркәсіптік кәсіпорындардың аумағы, ғимараттары, құрылыстары мен құрылымдары автоматты өрт сөндіру және автоматты өрт дабылы, «Өрт кезінде ғимараттарды, жайларды және құрылыстарды автоматты өрт сөндіру және автоматты өрт дабылы, хабарландыру және адамдардың көшірілуін басқарумен жабдықтау бойынша талаптар» техникалық регламент талаптарына сәйкес жабдықталуы тиіс, ҚР ҚНЖЕ 2.02-05, «Өрт қауіпсіздігіне қойылатын жалпы талаптар» Техникалық регламентінің 17 Қосымшасы және өзге нормативтік құжаттардың талаптарына сәйкес өрт сөндірудің бастапқы құралдарымен жабдықталуы тиіс;

7.7 Өртке қарсы талаптар «өнеркәсіптік кәсіпорынның бас жоспарының нобайы», «қоғамдық қызмет көрсету сызбалары», «көлік желілерін және жаяу жүргіншілер байланыстарын ұйымдастыру сызбалары», «өнеркәсіптік кәсіпорындар топтарының қала құрылысы регламенттерінің сызбаларын» өңдеу кезінде ескерілуі тиіс.

8 ӨНЕРКӘСІПТІК КӘСІПОРЫНДАР АУМАҚТАРЫНДА ЖАЗАТАЙЫМ ОҚИҒАЛАРДЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІ МЕН ПАЙДАЛАНУДАҒЫ ҚОЛ ЖЕТІМДІЛІККЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

8.1 Жалпы ережелер

8.1.1 Өнеркәсіптік кәсіпорындар және жанасқан аумақтар пайдалануға бекітілген талаптардың орындалуы кезінде жаяу жүргіншілердің, оның ішінде балалар мен қарт жастағы адамдардың қозғалуы, абажадай заттардың, жүктердің жылжуы, көлік құралдарының орын алмасуы, электр аспаптары мен қондырғыларды, лифтілер немесе өзге инженерлік қондырғыны қолдану нәтижесінде адамға жарақат салу және оның өмірі үшін қауіп төндіру, жазатайым оқиғалардың мүмкіндігін барынша азайтуға әкелетіндей етіп жобалануы және құрылуы тиіс.

8.1.2 Кәсіпорын аумағында қозғалу қауіпсіздігі жүк ағымдарының ұйымдастыруда, шектен тыс артық орналасудың болмауында, аталмыш өндірістің талаптарына барынша жақсы жауап беретін жүктердің орналасу тәсілдерін қолдануда маңыздылыққа ие.

8.1.3 Өнеркәсіптік кәсіпорындар және қосымшаланған аумақтар мүмкіндігі шектеулі адамдардың еңбек ету орындарына дейін жылжуына кедергісіз қол жетімділік қамтамасыз етілетіндей етіп жобалануы және құрылуы тиіс.

8.2 Жолдар, кіру жолдары, жүру жолдары

8.2.1 Өнеркәсіптік кәсіпорындар және өнеркәсіптік тораптардың темір жолдар, гидравликалық, конвейерлік көлік және ілмелі қанат жолдарын өнеркәсіптік көлікті жобалау бойынша нормаларға сәйкес жобалануы қажет.

8.2.2 Өнеркәсіптік кәсіпорындар және өнеркәсіптік тораптардың автокөлік жолдары және велосипед жолдарын ҚР ҚН 3.03-01 автокөлік жолдарын жобалау бойынша нормаларға сәйкес, ҚР ҚН 3.01-01 басшылыққа ала отырып жобалануы тиіс.

8.2.3 Өндірістік аумақтық аймақ шекараларындағы өнеркәсіптік тораптың көлік сызбасы келесілерді қарастыруы қажет:

а) көліктің әртүрлі түрлері үшін көлік құрылыстарының және құрылғыларының қосалқы орналасуы (қосалқы орналастырылған автокөлік және темір жол немесе автокөлік және трамвай көпірлері және жол өткізгіштері, автокөлік жолдары және трамвай жолдарына арналған жалпы жер төсемі және жылдамдықты және т.б. трамвай жолдары);

б) жер төсемі астында өзге мақсаттар үшін жобаланатын құрылыстар мен құрылғыларды (су қоймаларының бөгеттерін және су өткізу құрылыстарының плотиналарын) және темір жол мен автокөлік жолдарының жасанды құрылыстарын қолдану;

в) сыртқы көлік сызбасын бірізді дамыту мүмкіндігі;

г) көлік және инженерлік желілердің жетілуі автокөлік және темір жолдардың, су және ауа жолдарын, ЛЭП, мұнай, газ, өнімдерді, жылу мен суды жеткізуге арналған құбыр жолдары, байланыс құралдарының әртүрлі төсемелері, сонымен бірге ағын сулар ен қоқысқа арналған босатушы құбыр жолдарының орналасуының жолақтарын қоса алғанда көп өткізгіштігі бар техникалық дәліздердің құрылуымен байланысты.

8.2.4 Су жолдарымен көліктерді тасымалдау кезінде кәсіпорындардың біріккен порттарының құрылысын қарастыру қажет.

Жеке кәсіпорындар үшін айлақтар құрылысы технологиялық талаптар немесе құрылыстың ерекше шарттары бойынша рұқсат етіледі.

8.2.5 Кәсіпорындар үшін зауыт ішілік көлік түрін таңдау өңделетін материалдардың қоймалану орнынан тұтыну орындарына дейін цехаралық көліктен цех ішілікте қайта жүктеуді артқа қалдырып, бір ғана көлік құралдарымен беруі бар, бірыңғай көлік үрдісінің ұйымдастырылуын ескере отырып, әртүрлі нұсқаларды техника-экономикалық салыстыру нәтижелері негізінде жүзеге асырылуы тиіс.

8.3 Мүгедектер мен халықтың қозғалысы шектелген топтарына арналған аумаққа қол жетімділік

8.3.1 Өнеркәсіптік кәсіпорындарды жобалау кезінде ҚБҚ ҚР 1.01-05 жергілікті шарттары мен қосымша талаптарын ескере отырып, мүгедектер мен халықтың өзге қозғалысы аз топтары үшін аумақтың қол жетімділігі бойынша нақты іс-шаралар орындалуы тиіс.

8.3.2 Халықтың қозғалысы аз топтары және мүгедектеріне вестибюль тобына, лифтілерге, қоғамдық тағайындалу жайларына және еңбек ету орындарына кедергісіз қол жетімділік қамтамасыз етілуі тиіс.

ҚР ҚН 3.06-01 талаптарына сәйкес ғимаратқа кіру жолында деңгейлердің ауытқуына, лифтіге жақын маңда, дәліздерде пандустар (немесе арбаға таңылған мүгедектерді қозғалысына арналған көтергіштер), сонымен бірге мүгедектердің барлық топтарына арналған өзге қажетті құрылыстар мен бейімдегіштердің орнатылуын қарастыру қажет. Мұндай көтергіштердің құрастырылымдары пайдалану жолдарының есептік (минималды) енін азайтпауы қажет.

8.3.3 Зауыт алдыңғы аумақтардың жоспарлы шешімдері, қондырғы және абаттандыру, спорт нысандары және кешендер, көлік нысандары ҚБҚ ҚР 1.01-05 6, 7, 8 бөлімдерінің талаптарына жауап беруі тиіс.

8.3.4 МҚН 2.02-05, ҚБҚ ҚР 1.01-05-2001, қозғалысы шектелген топтарға арналған ғимараттар мен құрылыстарға қол жетімділік талаптарын ескере отырып, мүгедектерге арналған арбадағы мүгедектердің жеңіл автокөліктерінің тұрағына арналған орындардың орналасуын гараж-тұрақтарда және автотұрақтарда қарастыру қажет.

УДК 658.562

МКС 91.020

Негізгі сөздер: өндірістік аумақтар, өнеркәсіптік кәсіпорындардың бас жоспарларының сызбалары, ғимараттар мен құрылыстар арасындағы арақашықтық, тік жоспарлау, санитарлық-қорғаныс аумағы, инженерлік желілер

СОДЕРЖАНИЕ

ВВЕДЕНИЕ	
1 ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ.....	1
2 НОРМАТИВНЫЕ ССЫЛКИ.....	1
3 ТЕРМИНЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ.....	3
4 ЦЕЛИ И ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ	5
4.1 Цель нормативных требований.....	5
4.2 Функциональные требования.....	5
5 ТРЕБОВАНИЯ К РАБОЧИМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ.....	7
5.1 Размещение промышленных предприятий.....	7
5.2 Планировка территорий, размещение зданий и сооружений.....	10
5.3 Вертикальная планировка.....	13
5.4 Благоустройство.....	15
5.5 Размещение инженерных сетей. Общие положения.....	16
5.6 Подземные сети.....	17
5.7 Наземные сети.....	18
5.8 Надземные сети.....	18
6 ОХРАНА ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ.....	19
7 ТРЕБОВАНИЯ ПОЖАРНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ.....	20
8 ТРЕБОВАНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ОТ НЕСЧАСТНЫХ СЛУЧАЕВ И ДОСТУПНОСТИ ПОЛЬЗОВАНИИ ТЕРРИТОРИЯМИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	21
8.1 Общие положения.....	21
8.2 Дороги, въезды, проезды.....	21
8.3 Доступность территории для инвалидов и маломобильных групп населения.....	22

ВВЕДЕНИЕ

Настоящие строительные нормы разработаны в соответствии с Законом Республики Казахстан «Об архитектурной, градостроительной и строительной деятельности в Республике Казахстан», нормативными правовыми и техническими актами, регламентирующими требования к планировке и застройке промышленных предприятий.

Главная направленность настоящего государственного норматива – обеспечение охраняемых законом потребностей граждан и общества в создании благоприятной, безопасной среды трудовой деятельности на производстве, с учетом новых принципов градостроительного планирования, организации территории промышленных предприятий.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ
СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ГЕНЕРАЛЬНЫЕ ПЛАНЫ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

GENERAL PLANS INDUSTRIAL ENTERPRISE BUILDING RATES
OF THE DESIGNING

Дата введения - 2015-07-01

1 ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ

1.1 Настоящие строительные нормы распространяются на генеральные планы новых и реконструируемых промышленных предприятий (далее по тексту - предприятий), а также на схемы генеральных планов групп предприятий с общими объектами (далее по тексту - промышленные узлы) устанавливают цели нормативных требований, функциональные требования по размещению, планировочной организации и застройке промышленных предприятий и нормы их проектирования.

1.2 Настоящий государственный норматив устанавливает обязательные для применения общие требования безопасности к проектированию, строительству, реконструкции и техническому перевооружению предприятий в целях защиты жизни и здоровья человека от неблагоприятных воздействий производственной среды, включая обеспечение безопасности людей в процессе строительства, эксплуатации и ликвидации предприятий.

1.3 Требования настоящих строительных норм, являются обязательными для исполнения всеми юридическими и физическими лицами, осуществляющими проектирование генеральных планов промышленных предприятий и промышленных узлов.

1.4 Разрешение на отступление от настоящих строительных норм по конкретным объектам промышленного назначения, в обоснованных случаях, согласовывается с уполномоченным государственным органом по делам архитектуры, градостроительства и строительства РК при наличии мероприятий, компенсирующих эти отступления.

Дополнительные требования к предприятиям различного назначения (нефтехимические комплексы, объекты энергетики, пищевые предприятия, автомобильные и железные дороги, мосты и тоннели, аэропорты и т.д.) могут устанавливаться в развитие требований настоящих строительных норм в соответствующих нормативно-технических документах Республики Казахстан.

2 НОРМАТИВНЫЕ ССЫЛКИ

Для применения настоящих строительных норм необходимы следующие ссылочные законодательные правовые акты и нормативные документы:

Издание официальное

СН РК 3.01-03-2011

Закон Республики Казахстан от 16 июля 2001 года № 242-ІІ. Об архитектурной, градостроительной и строительной деятельности в Республике Казахстан /с изменениями и дополнениями по состоянию на 25.01.2011 г.

Экологический кодекс Республики Казахстан от 09.01.07 № 212-ІІІ.

Земельный кодекс Республики Казахстан от 20 июня 2003 г. № 442-ІІ ЗРК.

Водный кодекс Республики Казахстан от 9 июня 2003 г. № 481-ІІ.

Закон РК от 15.07.2010 № 339-ІV «Об использовании воздушного пространства Республики Казахстан и деятельности авиации».

Технический регламент «Требования к безопасности зданий и сооружений, строительных материалов и изделий» Постановление Правительства Республики Казахстан от 17 ноября 2010 года №1202.

Технический регламент «Общие требования к пожарной безопасности», утвержденный постановлением Правительства Республики Казахстан от 16 января 2009 года № 15.

Технический регламент «Требования по оборудованию зданий, помещений и сооружений системами автоматического пожаротушения и автоматической пожарной сигнализации, оповещения и управления эвакуацией людей при пожаре», утвержденный постановлением Правительства Республики Казахстан от 29 августа 2008 года № 796.

МСН 2.02-05-2000*(изд. 2008) Стоянки автомобилей.

СНиП РК 2.02-05-2009*Пожарная безопасность зданий и сооружений.

СНиП РК 2.04-01-2010 Строительная климатология.

СНиП РК 1.03-01-2001 Железные дороги колеи 1520 мм.

СН РК 1.02-03-2011 Порядок разработки, согласования, утверждения и состав проектной документации на строительство.

СН РК 1.02-02-2013 Инженерные изыскания для строительства. Сейсмическое микрорайонирование. Общие положения.

СН РК 2.02-11-2002 Нормы оборудования зданий, помещений и сооружений системами автоматической пожарной сигнализации, автоматическими установками пожаротушения и оповещения людей о пожаре.

СН РК 2.03-02-2012 Инженерная защита в зонах затопления и подтопления.

СН РК 2.04-02-2011 Защита от шума.

СН РК 3.01-04-2011 Генеральные планы сельскохозяйственных предприятий.

СН РК 3.01-01-2013 Градостроительство. Планировка и застройка городских и сельских населенных пунктов.

СН РК 3.02-29-2012 Складские здания.

СН РК 3.03-01-2013 Автомобильные дороги.

СН РК 3.06-01-2011 Доступность зданий и сооружений для маломобильных групп.

СН РК 4.01-03-2013 Наружные сети и сооружения водоснабжения и канализации.

СН 441-72*(изд. 2005) Указания по проектированию ограждений площадок и участков предприятий, зданий и сооружений.

ПУЭ Правила устройства электроустановок.

Санитарно-эпидемиологические правила и нормы «Санитарно-эпидемиологические требования к проектированию производственных объектов». Утверждены приказом и.о. Министра здравоохранения Республики Казахстан от 8 июля 2005 года № 335.

ПРИМЕЧАНИЕ При пользовании настоящими строительными нормами целесообразно проверить действие ссылочных документов системе общего пользования, в сети Интернет или по ежегодно издаваемому информационному указателю, который опубликован в АГСК 1.1-Перечень нормативных правовых актов и нормативно-технических документов в сфере строительства. Нормативные акты и документы, по состоянию на 1 января текущего года. Если ссылочный документ заменен (изменен), то при пользовании настоящими строительными нормами следует руководствоваться замененным (измененным) документом. Если ссылочный документ отменен без замены, то положение, в котором дана ссылка на него, применяется в части, не затрагивающей эту ссылку.

3 ТЕРМИНЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

В данных строительных нормах применяются термины с соответствующими определениями:

3.1 Вертикальная планировка: Организация рельефа на территории предприятия с учетом выполнения наименьшего объема земляных работ и обеспечения отвода поверхностных вод;

3.2 Гаражные комплексы: Здания или группа зданий, предназначенные для хранения, парковки, технического обслуживания и других видов услуг, связанных с автосервисом, продажей автомобилей и запасных частей. В составе гаражных комплексов могут устраиваться небольшие автозаправочные станции. Гаражные комплексы могут быть дополнены объектами различного функционального назначения.

3.3 Генеральный план: Схема планировочной организации земельного участка; вид строительной документации, регулирующий строительную деятельность, определяющий условия безопасности проживания населения, обеспечение необходимых санитарно-гигиенических, экологических требований; является основным юридическим документом и утверждается в порядке, установленном законодательством Республики Казахстан.

3.4 Новое строительство: Сооружение комплекса объектов основного, подсобного и обслуживающего назначения вновь создаваемых предприятий, а также строительство на новой площадке предприятий взамен ликвидируемых предприятий, дальнейшая эксплуатация которых по техническим, экономическим или экологическим условиям признана нецелесообразной.

3.5 Объект строительства: Строящееся сооружение или здание со всем относящимся к нему оборудованием, инженерными коммуникациями, подсобными и вспомогательными сооружениями и устройствами, предусмотренными проектом на его строительство, реконструкцию, техническое перевооружение или расширение.

3.6 Окружающая среда: Внешняя среда, в которой функционирует организация, включая воздух, воду, землю, природные ресурсы, флору, фауну, человека и их взаимодействие.

3.7 Планировка и застройка предприятия: Размещение в соответствии с технологическим процессом зданий и сооружений с обеспечением наиболее эффективного использования территории, кратчайших транспортных связей между отдельными зданиями, рационального расположения инженерных сетей, высокой степени благоустройства и озеленения территории.

3.8 Парковка автомобилей: Временное пребывание на стоянках автотранспортных средств, принадлежащих посетителям объектов различного функционального назначения.

3.9 Природные комплексы особо охраняемых природных территорий: Совокупность объектов биологического разнообразия и неживой природы, подлежащих особой охране.

3.10 Примагистральная территория: Территория примыкающая к магистральным улицам общегородского значения на отрезках, соединяющих центральный район города с городскими узлами или городские узлы между собой на глубину соответствующей ширине участков примагистральных объектов но не более 50 м от красной линии.

3.11 Плотность застройки: Суммарная площадь этажей застройки наземной части зданий и сооружений в габаритах наружных стен, приходящаяся на единицу территории (тыс. м²/га) и протяженность улично-дорожной сети на единицу территории (п. км/га).

3.12 Предприятие: Комплекс объектов основного, подсобного и обслуживающего назначения.

3.13 Пользователь: Юридическое или физическое лицо, использующее здание (сооружение) или его часть по функциональному назначению.

3.14 Реконструкция действующих предприятий: Переустройство существующих объектов основного, подсобного и обслуживающего назначения, связанное с повышением технико-экономического уровня производства.

3.15 Санитарно-защитная зона: Зона пространства и растительности, обеспечивающая уровень безопасности населения при эксплуатации объекта в штатном режиме.

3.16 Степень огнестойкости зданий, сооружений, строений и пожарных отсеков: Определяемая пределами огнестойкости конструкций, применяемых для строительства указанных зданий, сооружений, строений и пожарных отсеков.

3.17 Стройка: Совокупность зданий и сооружений (объектов), строительство, расширение или реконструкция которых осуществляется по единой проектной документации.

3.18 Сети инженерные: Трубопроводы и кабели различного назначения (водопровод, канализация, газ, отопление, связь и другие), прокладываемые на территориях населенных пунктов, а также в зданиях (сооружениях).

3.19 Строительство в пределах предприятия: Техническое перевооружение или поддержание мощности действующего предприятия, сооружение в его пределах объектов подсобного и обслуживающего назначения, энергетического и транспортного хозяйства, связи, наружных сетей и сооружений водоснабжения, канализации, теплоснабжения и газоснабжения, не включенных в состав объектов, осуществляемых по титулу (или заменяющему его документу) стройки.

3.20 Стыковая территория: Территория, формируемая фронтом застройки улицы, разделяющей производственную зону и территорию иного функционального назначения (жилого, общественного, рекреационного).

3.21 Контактно-стыковая территория: Территория, отделяющая промышленные предприятия от жилой застройки.

3.22 Техническое перевооружение действующих предприятий: Комплекс мероприятий по повышению технико-экономического уровня отдельных производств, участков предприятия на основе внедрения передовой техники и технологии.

3.23 Промышленный узел: Группа предприятий с общими объектами, располагаемыми на участке одного из предприятий, технопарков, либо на отдельном участке или землях муниципальной, государственной собственности.

3.24 Участок: Обособленная часть территории конкретного функционального, строительного, ландшафтного назначения.

4 ЦЕЛИ И ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ

4.3 Цель нормативных требований

Целью настоящих строительных норм являются:

- установление требований по размещению, планировочной организации и застройке промышленных предприятий с обеспечением защиты жизни и здоровья человека от неблагоприятных воздействий производственной среды, включая создание необходимых условий для трудовой деятельности на производстве и обеспечение безопасности людей в процессе строительства, эксплуатации и ликвидации предприятий;
- эффективное использование территорий с рациональным размещением зданий и сооружений, отвечающих технологическим процессам промышленного предприятия, также с учетом природно-климатических условий района строительства.

4.4 Функциональные требования

4.2.1 Функциональные требования по выбору промышленной площадки и организации санитарно-защитной зоны:

- данные строительные нормы устанавливают обязательные для применения общие функциональные, гигиенические требования безопасности к проектированию, строительству, реконструкции и техническому перевооружению предприятий, обеспечивающих условия труда, необходимые для сохранения здоровья работающих и охрану окружающей среды от воздействия техногенных факторов;
- требования к выбору площадки для размещения новых, расширяемых, реконструируемых, а также существующих производственных объектов предъявляются в соответствии с действующими земельным, водным, лесным, градостроительным и др. законодательствами;
- площадка для строительства выбирается на предпроектной стадии при обосновании инвестиций, на основании материалов, представляемых заказчиком в объеме, позволяющем дать заключение о возможности размещения производственного объекта;
- площадка для строительства новых и расширения существующих объектов выбирается с учетом аэроклиматической характеристики, рельефа местности, закономерностей распространения промышленных выбросов в атмосфере, с подветренной стороны по отношению к жилой, рекреационной, курортной зоне, зоне отдыха населения;

СН РК 3.01-03-2011

- не допускается размещать новые производственные объекты на рекреационных территориях (водных, лесных, ландшафтных), в зонах санитарной охраны источников водоснабжения, водоохраных и прибрежных зонах рек, морей, охранных зонах курортов;

- на территории жилой застройки допускается размещать производственные объекты 3, 4, 5-го классов при возможности организации санитарно-защитных зон в соответствии с действующими санитарными правилами и другими регламентирующими документами. В жилой зоне и местах массового отдыха населения не допускается размещать объекты 1, 2-го классов, в соответствии с действующей санитарной классификацией предприятий, производств, объектов;

- для производственных объектов с технологическими процессами, являющимися источниками неблагоприятного воздействия на среду обитания и здоровье человека, устанавливаются санитарно-защитные зоны (далее СЗЗ) в соответствии с санитарной классификацией предприятий, производств, объектов;

- размер СЗЗ, ее организация и благоустройство определяются в соответствии с требованиями действующих нормативных документов;

- СЗЗ или какая-либо ее часть не могут рассматриваться как резервная территория объекта и использоваться для расширения производственной или жилой зоны;

- проекты новых и реконструируемых (или перепрофилируемых) производственных объектов, не содержащие эффективных решений по снижению влияния вредных производственных факторов, охране окружающей среды от загрязнения промышленными выбросами, сбросами и отходами, по обеспечению работающих необходимым комплексом санитарно-бытового и лечебно-профилактического обслуживания, а также другими профилактическими средствами, требуемыми санитарными правилами, к реализации не допускаются.

4.2.2 Функциональные требования к разработке генерального плана. В генеральных планах предприятий, технопарков и промышленных узлов необходимо предусматривать:

- функциональное зонирование территории с учетом технологических связей, санитарно-гигиенических и противопожарных требований, грузооборота и видов транспорта;

- рациональные производственные, транспортные и инженерные связи на предприятиях, между ними с жилыми и иными территориальными зонами;

- на территории промышленного предприятия следует выделять административно-хозяйственную и вспомогательные зоны, производственную и транспортно-складскую, которые отделяются друг от друга разрывами, размеры которых должны быть не менее ширины циркуляционных зон, возникающих от сопредельных производственных зданий;

- производственные здания и открытые площадки технологического оборудования должны располагаться параллельно преобладающему направлению ветра;

- кооперирование участков основных и вспомогательных производств и хозяйств, включая аналогичные производства и хозяйства, обслуживающие жилые и иные территориальные зоны города или населенного пункта;

- размеры площадки производственного объекта должны быть достаточными для размещения основных и вспомогательных сооружений, включая пыле газоочистные и локальные очистные сооружения, места для сбора и временного хранения разрешенных

промышленных и бытовых отходов, а также устройства по обезвреживанию и утилизации отходов;

- интенсивное использование территории, включая наземное и подземное пространства при необходимых и обоснованных резервах для расширения предприятий;
- организацию единой сети обслуживания работающих;
- возможность осуществления строительства и ввода в эксплуатацию пусковыми комплексами или очередями;
- свободные от застройки и дорог территории производственных объектов следует благоустраивать и озеленять;
- разрывы между зданиями и сооружениями озеленяют лиственными деревьями;
- промышленные предприятия должны размещаться на территории с соблюдением экологических требований по сведению к минимуму негативного воздействия на окружающую среду, в том числе по удалению и утилизации твердых бытовых, производственных отходов и стоков;
- создание единого архитектурного ансамбля в увязке с архитектурой прилегающих предприятий и жилой застройкой;
- защиту прилегающих территорий от эрозии, заболачивания, засоления и загрязнения подземных вод и открытых водоемов сточными водами, отходами и отбросами предприятий;
- восстановление (рекультивацию) отведенных во временное пользование земель, нарушенных при строительстве.

5 ТРЕБОВАНИЯ К РАБОЧИМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ

5.1 Размещение промышленных предприятий

5.1.1 Генеральные планы промышленных предприятий следует проектировать в соответствии с Законом Республики Казахстан «Об архитектурной, градостроительной и строительной деятельности в Республике Казахстан», нормативными правовыми и техническими актами, регламентирующими требования к планировке и застройке промышленных предприятий, приведенными в разделе «Нормативные ссылки» и настоящими строительными нормами.

Проектируемые предприятия рекомендуется размещать на производственных территориях, предусмотренных генеральными планами городов и населенных пунктов, или на территориях промышленных зон вне населенных пунктов, с учетом требований СН РК 3.01-01, СН РК 1.02-03.

Развитие и размещение промышленного строительства производится с учетом долгосрочных планов развития народного хозяйства страны, на основе генеральных схем развития и размещения отдельных отраслей промышленности на территории РК.

5.1.2 Предприятия и промышленные узлы надлежит размещать на территории, предусмотренной схемой территориального планирования района, генеральным планом поселения, города, проектом планировки соответствующей территории.

Предприятия следует размещать как отдельно, так и в составе групп с разной степенью кооперации в соответствии с характеристиками производства. Состав групп

СН РК 3.01-03-2011

промышленных предприятий должен соответствовать природным условиям и ресурсам, экономическим условиям, социально-экономическим требованиям.

5.1.3 Предприятия, промышленные узлы и связанные с ними отвалы, отходы, очистные сооружения размещать на землях производственного назначения, а также иных землях несельскохозяйственного назначения или непригодных для сельского хозяйства.

При отсутствии таких земель могут выбираться участки на сельскохозяйственных угодьях худшего качества.

Размещение предприятий и промышленных узлов на землях государственного лесного фонда должно производиться преимущественно на участках, не покрытых лесом или занятых кустарниками и малоценными насаждениями, с учетом требований Земельного кодекса РК.

5.1.4 Размещение предприятий и промышленных узлов на площадях залегания полезных ископаемых допускается по согласованию с органами государственного горного надзора, а на площадях залегания общераспространенных полезных ископаемых - в порядке, устанавливаемом законодательством Республики Казахстан.

Размещение предприятий и промышленных узлов не допускается:

- а) в первом поясе зоны санитарной охраны источников водоснабжения;
- б) в первом поясе зоны санитарной охраны курортов, если проектируемые объекты не связаны непосредственно с эксплуатацией природных лечебных средств курорта;
- в) в зеленых зонах городов;
- г) на землях особо охраняемых территорий, в т.ч. заповедников и их охранных зон;
- д) в зонах охраны памятников истории и культуры без разрешения соответствующих органов охраны памятников;
- е) в опасных зонах отвалов породы угольных и сланцевых шахт или обогатительных фабрик;
- ж) в зонах активного карста, оползней, оседания или обрушения поверхности под влиянием горных разработок, селевых потоков и снежных лавин, которые могут угрожать застройке и эксплуатации предприятий;
- з) на участках, загрязненных органическими и радиоактивными отбросами, до истечения сроков, установленных органами санитарно-эпидемиологической службы;
- и) в зонах возможного катастрофического затопления в результате разрушения плотин или дамб.

ПРИМЕЧАНИЕ Зоной катастрофического затопления является территория, на которой затопление имеет глубину 1,5 м и более и может повлечь за собой разрушение зданий и сооружений, гибель людей, вывод из строя оборудования предприятий, см. СН РК 2.03-02.

5.1.5 Территории промышленных узлов не должны разделяться на обособленные участки железными или автомобильными дорогами общей сети.

5.1.6 Размещение предприятий в сейсмических районах должно предусматриваться в соответствии с СН РК 1.02-02.

5.1.7 При размещении предприятий и промышленных узлов, влияющих на состояние атмосферного воздуха, должны учитываться требования раздела 5.11 настоящих норм.

5.1.8 При размещении предприятий и промышленных узлов, влияющих на обитание и условия размножения животных, должен соблюдаться соответствующий Республиканский закон.

5.1.9 Предприятия и промышленные узлы с источниками загрязнения атмосферного воздуха надлежит размещать по отношению к жилой застройке с учетом ветров преобладающего направления.

Предприятия, требующие особой чистоты атмосферного воздуха, не следует размещать с подветренной стороны ветров преобладающего направления по отношению к соседним предприятиям с источниками загрязнения атмосферного воздуха, с учетом требований СНиП РК 2.04-01.

5.1.10 Между промышленной и селитебной территориями необходимо предусматривать санитарно-защитную зону в соответствии с «Санитарно-эпидемиологические требования к проектированию производственных объектов», также с учетом санитарных правил: «Санитарно-эпидемиологические требования по установлению санитарно-защитной зоны производственных объектов».

5.1.11 Расстояния между предприятиями и автомобильными, железными дорогами, линиями электропередач следует принимать в соответствии с действующими строительными нормами и нормами технологического проектирования.

5.1.12 Производства с источниками внешнего шума с уровнями звука 50 дБА и более следует размещать по отношению к жилым и общественным зданиям в соответствии с СН РК 2.04-02.

5.1.13 При размещении предприятий и промышленных узлов, влияющих на состояние вод, должен соблюдаться Водный кодекс Республики Казахстан.

5.1.14 Предприятия, требующие устройства грузовых причалов, пристаней или других портовых сооружений, следует размещать по течению реки ниже селитебной территории.

5.1.15 Порядок согласования размещения промышленных предприятий, зданий, сооружений, радиотехнических и других объектов, которые могут угрожать безопасности полетов воздушных судов или создавать помехи для нормальной работы радиотехнических средств аэродромов, следует принимать по согласованию с государственными службами.

Согласованию с Государственным комитетом по авиации Республики Казахстан и с учетом требований Закона РК «Об использовании воздушного пространства Республики Казахстан и деятельности авиации», подлежит размещение нового строительства или изменение расположения существующих объектов.

5.1.16 В случае размещения предприятий в районе расположения радиостанций, объектов специального назначения, складов сильнодействующих ядовитых веществ расстояние до проектируемых предприятий от указанных объектов должно быть принято согласно требованиям специальных норм, а также правила «Санитарно-эпидемиологические требования к проектированию производственных объектов».

5.1.17 Размещение предприятий возле объектов по изготовлению и хранению взрывчатых веществ, материалов и изделий на их основе должно осуществляться с учетом границ запретных (опасных) зон и районов, определяемых по специальным нормативным документам, утвержденным в установленном порядке, и по согласованию с органами

государственного надзора, министерствами и ведомствами, в ведении которых находятся указанные объекты.

5.1.18 Устройство отвалов, шлаконакопителей, хвостохранилищ, отходов и отбросов предприятий допускается только при обосновании невозможности их утилизации, при этом для промышленных узлов следует, как правило, предусматривать централизованные (групповые) отвалы. Участки для них необходимо размещать за пределами предприятий и II пояса зон санитарной охраны подземных водоисточников с соблюдением санитарных норм, и норм СН РК 2.03-02.

Отвалы, содержащие уголь, сланец, мышьяк, свинец, ртуть и другие горючие и токсичные вещества, должны отделяться от жилых и общественных зданий и сооружений санитарно-защитной зоной.

Расстояние между отвалами угольных или сланцевых шахт и производственными и складскими зданиями должно назначаться не менее величины опасной зоны сдвига отвалов, определяемой в соответствии с правилами безопасности в угольных и сланцевых шахтах, утвержденными в установленном порядке.

5.2 Планировка территории, размещение зданий и сооружений

5.2.1 Планировка участков (площадок) предприятий, технопарков и территорий промышленных узлов должна обеспечивать наиболее благоприятные условия для производственного процесса и труда на предприятиях, рациональное и экономное использование земельных участков и наибольшую эффективность капитальных вложений.

В генеральных планах реконструируемых промышленных предприятий и сложившихся промышленных районов следует предусматривать упорядочение функционального зонирования и размещения инженерных сетей.

5.2.2 Расстояния между зданиями, сооружениями, в том числе инженерными сетями, следует принимать минимально допустимыми.

5.2.3 В генеральном плане развития участка предприятия, технопарка необходимо учитывать природные особенности района строительства, СНиП РК 2.04-01, именно:

- а) температуру воздуха, а также преобладающее направление ветра;
- б) максимально возможная сохранность естественной природной среды;
- в) возможность больших снегоотложений из-за наличия холмов или возвышений рельефа с подветренной стороны участков намечаемой застройки;
- г) наличие высоких зданий и сооружений, препятствующих рассеиванию выбросов загрязняющих веществ в атмосферном воздухе.

5.2.4 На участках (площадках) предприятий, технопарков и территориях промышленных узлов, производства размещать с учетом исключения вредного воздействия на работников, технологические процессы, сырье, оборудование и продукцию других предприятий, а также на здоровье и санитарно-бытовые условия жизни населения.

При выборе планировочной структуры промышленного предприятия, отдавать предпочтение модели, основанной на безотходной технологии, при полной охране среды обитания человека от загрязнений, отравлений и деградации.

5.2.5 Вспомогательные здания размещать вне циркуляционной зоны (аэродинамической тени), образуемой зданиями и сооружениями, при наличии на участке (площадке) источников загрязнения атмосферного воздуха вредными веществами 1-го и 2-го классов опасности.

5.2.6 Гаражи предприятий предусматривать для специализированных автомобилей (аварийной техпомощи, технических средств по уборке и содержанию территории, противопожарных и спасательных служб), а также иных транспортных средств, обеспечивающих функционирование производства.

5.2.7 Здания гаражей-стоянок и стоянки автомобилей на территории предприятий и промышленных узлов следует проектировать в соответствии с требованиями МСН 2.02-05.

5.2.8 По функциональному использованию территорию предприятия, групп предприятий, в том числе в виде технопарков, инновационных парков и т.п. разделять на зоны:

- а) предзаводскую функциональную зону (за пределами участка или границы предприятия, технопарка);
- б) производственную функциональную зону, включая зоны исследовательского назначения и опытных производств;
- в) подсобную функциональную зону;
- г) складскую функциональную зону.

На территориях промышленных узлов следует выделять зоны:

- а) общественного центра;
- б) площадок предприятий, технопарков в том числе площадки, находящиеся в составе технопарков, инновационных парков и иных интегрированных объектов организации производства;
- в) общих объектов вспомогательных производств и хозяйств.

Деление на зоны следует уточнять с учетом конкретных условий строительства.

5.2.9 Состав общественного центра промышленного узла, территориально объединяющего две и более площадок производственных предприятий, технопарков должен определяться в каждом конкретном случае исходя из градостроительной ситуации, наличия объектов обслуживания, производственно-технологических и санитарно-гигиенических особенностей отдельных предприятий, архитектурно-планировочного решения промышленного узла.

5.2.10 В состав застройки стыковой зоны общественного центра, следует включать: объекты офисно-административного, гостиничного, торгово-коммерческого назначения, а также профессионально-технические и средние специальные учебные заведения, специализированные учреждения здравоохранения, предприятия бытового обслуживания, спортивные залы, сооружения и спортплощадки.

5.2.11 В зоне общих объектов вспомогательных производств и хозяйств следует размещать объекты энергоснабжения, водоснабжения и водоотведения, транспорта, ремонтного хозяйства, пожарных депо, отвального хозяйства промышленного узла.

Допускается дублирование перечисленных производств и хозяйств в соответствии с заданием на разработку схемы генерального плана промышленного узла.

5.2.12 В предзаводских зонах и в общественных центрах промышленных узлов для обслуживания посетителей указанных объектов следует предусматривать места для стоянок легковых автомобилей в соответствии с МСН 2.02-05.

Места для стоянки и хранения автомобилей работающих на предприятиях, в технопарках, следует размещать на территории площадок предприятия, технопарка.

При больших расстояниях от проходных до наиболее удаленных санитарно-бытовых помещений на площадке предприятия надлежит предусматривать внутривозводской пассажирский транспорт.

5.2.13 Расстояние от рабочих мест на площадке предприятия до санитарно-бытовых помещений следует принимать в соответствии с нормативным документом по проектированию вспомогательных зданий и помещений промышленных предприятий.

5.2.14 Участки для реконструкции (расширения) предприятий, технопарков, промышленных узлов могут планироваться вне границ их площадок. Резервирование участков на площадке предприятия для развития отдельных цехов или производств допускается предусматривать только в соответствии с заданием на проектирование.

5.2.15 В генеральном плане расширяемого и реконструируемого предприятия предусматривать:

а) организацию, при необходимости, санитарно-защитной зоны (зоны экологической компенсации);

б) увязку с планировкой и застройкой прилегающих селитебных и других функциональных зон города;

в) поочередное совершенствование функционального зонирования и планировочного решения отдельных зон площадки предприятия и ее благоустройства без остановки основного производства предприятия;

г) повышение эффективности использования территории;

д) объединение разрозненных производственных и вспомогательных объектов;

е) повышение архитектурной выразительности застройки.

5.2.16 На участках (площадках) промышленных предприятий следует предусматривать минимально необходимое число зданий. Производственные, вспомогательные и складские помещения следует объединять в одно или несколько крупных зданий. Размещение отдельно стоящих зданий допускается только при технико-экономическом обосновании или технологической необходимости.

На территориях с большими объемами снегопереноса следует предусматривать объединение производств и хозяйств в одном здании прямоугольной конфигурации без перепадов высот.

5.2.17 Координационные оси противостоящих зданий, размещаемых на площадках предприятия должны совпадать.

5.2.18 Здания и сооружения с оборудованием, вызывающим значительные динамические нагрузки и вибрацию грунта, следует размещать от зданий и сооружений с производствами, особенно чувствительными к вибрациям, на расстояниях, определяемых расчетами с учетом инженерно-геологических условий территории, физико-механических свойств грунта основания фундаментов, а также с учетом мероприятий по устранению влияния динамических нагрузок и вибраций на грунты в соответствии с нормативными

документами по проектированию фундаментов машин с динамическими нагрузками, с учетом требований СН РК 2.04-02.

5.2.19 Производства и испытательные станции с особо вредными процессами и пожароопасные объекты, а также базисные склады горючих и легковоспламеняющихся материалов, ядовитых и взрывоопасных веществ располагать в соответствии с требованиями технических регламентов и специальных норм.

5.2.20 Здания, сооружения, открытые установки с производственными процессами, выделяющими в атмосферу газ, дым и пыль, взрывоопасные и пожароопасные объекты не следует, располагать по отношению к другим производственным зданиям и сооружениям с наветренной стороны для ветров преобладающего направления, с учетом СНиП РК 2.04-01.

5.2.21 Охладительные пруды, водоемы, шламоотстойники и т.п. следует размещать так, чтобы в случае аварии жидкость при растекании не угрожала затоплением предприятию или другим промышленным, жилым и общественным зданиям и сооружениям.

5.2.22 Брызгальные бассейны следует располагать длинной стороной перпендикулярно преобладающему направлению ветров летнего периода года.

5.3 Вертикальная планировка

5.3.1 Сплошную вертикальную планировку площадок предприятий и территорий промышленных узлов следует применять при плотности застройки более 25 %, а также при большой насыщенности площадок предприятий дорогами и инженерными сетями, в остальных случаях - выборочную вертикальную планировку, выполняя планировочные работы только на участках, где расположены здания или сооружения; выборочную вертикальную планировку следует применять также при наличии скальных грунтов, при сохранении леса или других зеленых насаждений, а также при неблагоприятных гидрогеологических условиях.

При проектировании вертикальной планировки следует предусматривать наименьший объем земляных работ и минимальное перемещение грунта в пределах осваиваемого участка.

5.3.2 На площадках предприятий и территориях промышленных узлов необходимо предусматривать снятие (как в насыпи, так и выемке), складирование и временное хранение плодородного слоя почвы, где он не будет нарушен, загрязнен, подтоплен или затоплен при производстве строительных работ или при эксплуатации предприятий, зданий или сооружений. Условия хранения и порядок использования снятого плодородного слоя почвы определяются органами, предоставляющими в пользование земельные участки.

5.3.3 При размещении предприятий на склоне или у его подошвы в целях защиты территории от подтопления водами с верховой стороны должны устраиваться нагорные каналы. Поперечное сечение канав и их количество должны назначаться по расчету в соответствии с нормативными документами по проектированию наружных сетей и сооружений водоснабжения, с учетом требований СН РК 4.01-03.

5.3.4 Отвод поверхностных вод следует осуществлять со всего бассейна (стоки в водоемы, водостоки, овраги и т. п.), предусматривая на предприятиях дождевую канализацию закрытого типа с предварительной очисткой стока, с учетом требований проектирования наружных сетей канализации.

5.3.5 Резервуарные парки или отдельно стоящие резервуары с легковоспламеняющимися и горючими жидкостями, сжиженными горючими газами, ядовитыми веществами должны располагаться, как правило, на более низких отметках по отношению к зданиям и сооружениям предприятия и в соответствии с требованиями противопожарных норм должны быть обнесены (с учетом рельефа местности) сплошными негоряемыми стенами или земляными валами.

5.3.6 Планировочные отметки зданий и сооружений предприятий и промышленных узлов назначать на основе сравнения технико-экономических показателей разработанных вариантов; при этом обеспечивать баланс земляных масс.

5.3.7 При выполнении вертикальной планировки площадок предприятий и промышленных узлов допускается использовать устойчивые, не гниющие и не подвергающиеся распаду отходы производства, если они не являются агрессивными для подземных сооружений и древесных насаждений.

5.3.8 При размещении промышленных узлов в сложных топографических условиях отдельные предприятия промышленного узла при соответствующем технико-экономическом обосновании могут размещаться частично или полностью в местах подсыпаемого или срезанного грунта с обеспечением, как правило, баланса земляных масс по узлу в целом. Проект вертикальной планировки в таких случаях должен выполняться с учетом очередности производства работ.

5.3.9 В случае необходимости отвода воды вдоль зданий при отсутствии тротуаров следует предусматривать устройство лотков около отмостки.

5.3.10 В северных регионах Казахстана при вертикальной планировке надлежит соблюдать следующие требования:

а) при возможности сохранения естественного рельефа местности не нарушать растительный и почвенный покровы, а также природную растительность (деревья, кустарники);

б) при строительстве по I принципу использования грунтов в качестве оснований вертикальную планировку, когда это необходимо, осуществлять насыпями без нарушения растительного покрова; срезка допускается только на участках, на которых деформация оснований не будет превышать предельных величин, установленных для оттаивающих грунтов;

в) планировочные отметки и объемы насыпей назначать с учетом возможности уплотнения грунта при оттаивании;

г) при строительстве по I принципу не допускать сосредоточенного сброса поверхностных вод в пониженные места рельефа;

д) при проектировании водоотводных каналов в льдонасыщенных грунтах предусматривать меры по предотвращению образования наледей, а также конструктивные мероприятия, обеспечивающие гидротермический режим оснований и откосов канав согласно теплотехническим расчетам.

5.3.11 Выемки в вечномёрзлых грунтах должны иметь ниже их проектных отметок слой из непросадочных грунтов для сохранения вечномёрзлого состояния основания. Толщину слоя надлежит определять по результатам теплотехнических расчетов.

5.3.12 Для северных регионов Казахстана отвод поверхностных вод на площадке предприятий следует предусматривать только по открытым кюветам или лоткам, а из углублений - по трубам. Расстояние от зданий и сооружений до водостоков надлежит определять по результатам расчетов из условия сохранения вечномёрзлого состояния грунтов оснований близ расположенных объектов.

5.4 Благоустройство

5.4.1 Территории производственно-промышленных и складских объектов включают в себя производственные, складские, административно-бытовые здания, предзаводскую площадь, пешеходно - транспортные коммуникации, санитарно-защитную озелененную полосу, скверы, озеленение территории и автостоянки.

5.4.2 Обязательный перечень элементов комплексного благоустройства на территории предприятия включает: твердые виды покрытия транспортной и пешеходной коммуникаций, элементы сопряжения поверхностей, малые архитектурные формы (МАФы), озеленение древесно-кустарниковыми породами и травами, скамьи, урны, малые контейнеры для мусора, пандусы для инвалидов, осветительное оборудование, носители информации.

5.4.3 Территория предприятия должна быть оборудована локальной ливневой канализацией, в пределах организации вертикальной планировки.

5.4.4 Для озеленения площадок предприятий и территории промышленных узлов следует применять местные виды древесно-кустарниковых растений с учетом их санитарно-защитных и декоративных свойств и устойчивости к вредным веществам, выделяемым предприятиями.

Существующие древесные насаждения следует по возможности сохранять.

В зоне расположения предприятий пищевой промышленности, цехов с точными процессами производства, а также воздуходушных, компрессорных и мотороиспытательных станций запрещается применять древесные насаждения, выделяющие при цветении хлопья, волокнистые вещества и опушенные семена.

В пределах противопожарных разрывов между зданиями, сооружениями и строениями посадка деревьев хвойных пород не допускается.

5.4.5 На площадках предприятий, выделяющих вредные вещества в атмосферу, не допускается размещение древесно-кустарниковых насаждений в виде плотных групп и полос, вызывающих скопление вредностей.

5.4.6 Основным элементом озеленения площадок промышленных предприятий следует предусматривать газон.

5.4.7 На территории предприятия следует предусматривать благоустроенные площадки для отдыха и гимнастических упражнений работающих.

Площадки следует размещать с наветренной стороны по отношению к зданиям с производствами, выделяющими вредные выбросы в атмосферу.

Размеры площадок надлежит принимать из расчета не более 1 м² на одного работающего в наиболее многочисленной смене.

5.4.8 Для предприятий с производствами, выделяющими аэрозоли, не следует предусматривать декоративные водоемы, фонтаны, дождевые установки, способствующие увеличению концентрации вредных веществ на площадках предприятий.

5.4.9 Вдоль магистральных и производственных дорог тротуары следует предусматривать во всех случаях независимо от интенсивности пешеходного движения, а вдоль проездов и подъездов - при интенсивности движения не менее 100 чел в смену.

5.4.10 При реконструкции предприятий, расположенных на затесненных участках, допускается при соответствующем обосновании увеличивать ширину автомобильных дорог за счет полос озеленения, отделяющих их от тротуаров, а при их отсутствии за счет тротуаров с переносом последних.

5.4.11 На площадках предприятий и территориях промышленных узлов пересечение пешеходного движения с железнодорожными путями в местах массового прохода работающих, как правило, не допускается.

При передвижении по территории предприятия инвалидов, пользующихся креслами-колясками, пешеходные тоннели должны быть оборудованы пандусами, в соответствии с СН РК 3.06-01.

Пересечения автомобильных дорог с пешеходными путями следует проектировать в соответствии с нормами по планировке и застройке городов, поселков и сельских населенных пунктов.

5.4.12 Ограждение площадок предприятий предусматривать в соответствии с СН 441-72*.

5.5 Размещение инженерных сетей. Общие положения

5.5.1 Для предприятий, технопарков и промышленных узлов необходимо проектировать единую систему инженерных сетей, размещаемых в технических полосах, обеспечивающих занятие наименьших участков территории и увязку со зданиями и сооружениями.

5.5.2 На площадках промышленных предприятий предусматривать преимущественно наземный и надземный способы размещения инженерных сетей.

В предзаводских зонах предприятий, технопарков и общественных центрах промышленных узлов проектировать подземное размещение инженерных сетей.

5.5.3 Для сетей различного назначения следует, как правило, предусматривать совместное размещение в общих траншеях, тоннелях, каналах, на низких опорах, шпалах или на эстакадах с соблюдением соответствующих санитарных и противопожарных норм и правил безопасности эксплуатации сетей.

Допускается совместное подземное размещение трубопроводов оборотного водоснабжения, тепловых сетей и газопроводов с технологическими трубопроводами, независимо от параметров теплоносителя и параметров среды в технологических трубопроводах.

5.5.4 При проектировании инженерных сетей на площадках предприятий, технопарков, размещаемых в особых природных и климатических условиях, следует

также выполнять требования, предусмотренные главами нормативных документов по проектированию водоснабжения, канализации, газоснабжения и тепловых сетей.

5.5.5 Размещение наружных сетей с легковоспламеняющимися и горючими жидкостями и газами под зданиями и сооружениями не допускается.

5.5.6 Выбор способа размещения силовых кабельных линий следует предусматривать в соответствии с требованиями "Правил устройства электроустановок" (ПУЭ).

5.5.7 При размещении тепловых сетей допускается пересечение производственных и вспомогательных зданий промышленных предприятий.

5.6 Подземные сети

5.6.1 Подземные сети надлежит прокладывать вне проезжей части автомобильных дорог.

На территории реконструируемых предприятий, технопарков допускается размещение подземных сетей под автомобильными дорогами.

Вентиляционные шахты, входы и другие устройства каналов и тоннелей должны размещаться вне проезжей части и в местах, свободных от застройки.

ПРИМЕЧАНИЕ При бесканальной прокладке допускается размещение сетей в пределах обочин.

5.6.2 В северных регионах Казахстана инженерные сети, следует прокладывать совместно в тоннелях и каналах, предотвращая изменение температурного режима грунтов оснований ближайших зданий и сооружений.

ПРИМЕЧАНИЕ Водопроводные, канализационные и дренажные сети следует размещать в зоне температурного влияния тепловых сетей.

5.6.3 В каналах и тоннелях допускается размещение газопроводов горючих газов (природных, попутных нефтяных, искусственных смешанных и сжиженных углеводородных) с давлением газа до 0,6 МПа (6 кгс/см²) совместно с другими трубопроводами и кабелями связи при условии устройства вентиляции и освещения в каналах и тоннелях в соответствии с санитарными нормами.

Не допускается совместное размещение в канале и тоннеле: газопроводов горючих газов с кабелями силовыми и освещения, за исключением кабелей для освещения самого канала или тоннеля; трубопроводов тепловых сетей с газопроводами сжиженного газа, кислородопроводами, азотопроводами, трубопроводами холода, трубопроводами с легковоспламеняющимися, летучими химически едкими и ядовитыми веществами и со стоками бытовой канализации; трубопроводов легковоспламеняющихся и горючих жидкостей с силовыми кабелями и кабелями связи, с сетями противопожарного водопровода и самотечной канализации; кислородопроводов с газопроводами горючих газов, легковоспламеняющихся и горючих жидкостей с трубопроводами ядовитых жидкостей и с силовыми кабелями.

СН РК 3.01-03-2011

Каналы и тоннели, предназначенные для размещения трубопроводов с пожаро-, взрывоопасными и токсичными материалами (жидкостями), должны иметь выходы не реже, чем через 60 м и в его концах.

ПРИМЕЧАНИЕ Допускается совместное размещение в общих каналах и тоннелях трубопроводов легковоспламеняющихся и горючих жидкостей с напорными сетями водопровода (кроме противопожарного) и напорной канализации.

5.6.4 При размещении инженерных сетей по вертикали на площадках промышленных предприятий и территориях промышленных узлов следует соблюдать требования СН РК 4.01-03, ПУЭ.

5.7 Наземные сети

5.7.1 При наземном размещении сетей необходимо предусматривать защиту их от механических повреждений и неблагоприятного атмосферного воздействия.

Наземные сети следует размещать на шпалах, уложенных в открытых лотках, на отметках ниже планировочных отметок площадок (территории). Допускаются другие виды наземного размещения сетей (в каналах и тоннелях, укладываемых на поверхность территории или на сплошную подсыпку, в каналах и тоннелях полузаглубленного типа, в открытых траншеях и др.).

5.7.2 Трубопроводы для горючих газов, токсичных продуктов, трубопроводы, по которым транспортируются кислоты и щелочи, а также трубопроводы бытовой канализации не допускается размещать в открытых траншеях и лотках.

5.7.3 Наземные сети не допускается размещать в пределах полосы, отведенной для укладки подземных сетей в траншеях и каналах, требующих периодического доступа к ним при эксплуатации.

5.8 Надземные сети

5.8.1 Надземные инженерные сети следует размещать на опорах, эстакадах, в галереях или на стенах зданий и сооружений.

5.8.2 Не допускается размещение надземных сетей:

а) транзитных внутриплощадочных трубопроводов с легковоспламеняющимися и горючими жидкостями и газами по эстакадам, отдельно стоящим колоннам и опорам из сгораемых материалов, а также по стенам и кровлям зданий за исключением зданий I, II, IIIа степеней огнестойкости с производствами категорий В, Г и Д;

б) трубопроводов с горючими жидкими и газообразными продуктами в галереях, если смешение продуктов может вызвать взрыв или пожар;

в) трубопроводов с легковоспламеняющимися и горючими жидкостями и газами; по сгораемым покрытиям и стенам, по покрытиям и стенам зданий, в которых размещаются взрывоопасные материалы;

г) газопроводов горючих газов:

д) по территории складов легковоспламеняющихся и горючих жидкостей и материалов.

ПРИМЕЧАНИЕ Внутриплощадочный трубопровод является транзитным по отношению к тем зданиям, технологические установки которых не производят и не потребляют жидкостей и газов, транспортируемых по указанным трубопроводам.

5.8.3 На низких опорах следует размещать напорные трубопроводы с жидкостями и газами, а также кабели силовые и связи, располагаемые:

а) в специально отведенных для этих целей технических полосах площадок предприятий;

б) на территории складов жидких продуктов и сжиженных газов, с учетом требований СН РК 3.02-29.

6 ОХРАНА ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ

6.1 При проектировании раздела «Охрана окружающей среды» генеральных планов промышленных предприятий необходимо произвести экологическое обоснование проекта, которое включает:

1) оценку современного состояния окружающей среды, разрабатывать в соответствии с требованиями: Экологического кодекса РК, Санитарно-эпидемиологические правила и нормы «Санитарно-эпидемиологические требования к проектированию производственных объектов» и других действующих норм;

2) для промышленных предприятий, внесенных в перечень оценки воздействия на окружающую среду, эту оценку необходимо определять в соответствии с Экологическим кодексом Республики Казахстан;

3) разработки мероприятий по устранению неблагоприятных воздействий на состояние окружающей среды и их последствий.

6.2 При размещении промышленных предприятий, влияющих на состояние атмосферного воздуха, должны учитываться требования Экологического кодекса Республики Казахстан и СНиП РК 2.04-01, а также:

— данные о фоновых концентрациях загрязняющих веществ в атмосферном воздухе места планируемого расположения объекта;

— наличие и расположение зон с повышенными требованиями по качеству атмосферного воздуха;

— планы развития предприятий, находящихся в районе планируемого расположения объекта;

— показатели по снижению выбросов загрязняющих веществ в атмосферный воздух, определенные отраслевыми, территориальными программами в области охраны атмосферного воздуха.

6.3 Определение мест размещения зданий (сооружений) для учета экологических последствий их функциональной деятельности производится с соблюдением условий и правил охраны окружающей среды в соответствии с требованиями Экологического кодекса Республики Казахстан.

СН РК 3.01-03-2011

6.4 При размещении промышленных предприятий, влияющих на обитание и условия размножения диких животных, должны соблюдаться соответствующие требования.

6.5 Обращение с отходами промышленных предприятий следует производить в соответствии со СНиП РК 2.04-01, и с учетом Экологического кодекса РК.

6.6 Не рекомендуется устраивать декоративные водоемы, фонтаны, дождевые установки вблизи предприятий с производствами, выделяющими аэрозоли, так как они способствуют увеличению концентрации вредных веществ.

6.7 В целях охраны окружающей среды отдельно стоящие резервуары с легковоспламеняющимися и горючими жидкостями, сжиженными горючими газами, ядовитыми веществами располагаются, как правило, на более низких отметках по отношению к зданиям и сооружениям предприятия, и в соответствии с требованиями пожарных нормативов должны быть обнесены (с учетом рельефа местности) сплошными негоряемыми стенками или земляными валами. В случаях размещения таких сооружений на более высоких отметках для них предусматриваются дополнительные мероприятия по предотвращению любых аварий наземных резервуаров.

6.8 Экологическое обоснование проекта представляется с учетом выполнения требований и проведения соответствующих согласований в государственных организациях.

7 ТРЕБОВАНИЯ ПОЖАРНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

7.1 Противопожарные требования должны регламентировать минимальные расстояния между зданиями и сооружениями, согласно объемам инженерно-технических мероприятий гражданской обороны в зависимости от степени категорирования городов и объектов хозяйствования.

7.2 Территории предприятий должны иметь источники наружного и внутреннего водоснабжения для тушения возможных пожаров.

7.3 К рекам и водоемам необходимо предусматривать подъезды для забора воды пожарными машинами.

7.4 Расстояние между соседними зданиями зависит от степени их огнестойкости и пожарной опасности производства.

7.5 Проходы, проезды и подъезды, должны обеспечивать беспрепятственный доступ к зданиям и сооружениям со всех сторон пожарной техники, технических средств, спасательных и медицинских служб.

7.6 Территория, здания, сооружения и строения промышленных предприятий должны оборудоваться системами автоматического пожаротушения и автоматической пожарной сигнализации, оповещения и управления эвакуацией людей при пожаре в соответствии с требованиями технического регламента «Требования по оборудованию зданий, помещений и сооружений системами автоматического пожаротушения и автоматической пожарной сигнализации, оповещения и управления эвакуацией людей при пожаре»; оборудоваться первичными средствами пожаротушения в соответствии с требованиями СНиП РК 2.02-05, Приложения 17 к Техническому регламенту «Общие требования к пожарной безопасности», и другими нормативными документами.

7.7 Противопожарные требования должны быть учтены при разработке «эскиза генерального плана промышленного предприятия», «схемы общественного обслуживания», «схемы организации транспортной сети и пешеходных связей», «схемы градостроительных регламентов групп промышленных предприятий».

8 ТРЕБОВАНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ОТ НЕСЧАСТНЫХ СЛУЧАЕВ И ДОСТУПНОСТИ ПОЛЬЗОВАНИЯ ТЕРРИТОРИЯМИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

8.1 Общие положения

8.1.1 Промышленные предприятия и прилегающие территории должны быть спроектированы и построены таким образом, чтобы при выполнении установленных требований к эксплуатации была сведена к минимуму возможность несчастных случаев, нанесения травм человеку и создание угроз для его жизни в результате передвижения пешеходов, в том числе детей и людей пожилого возраста, перемещения громоздких предметов, грузов, перемещения транспортных средств, несанкционированного доступа, пользования электроприборами и установками, лифтами или другим инженерным оборудованием.

8.1.2 Безопасности передвижения по территории предприятия имеют значение организация грузопотоков, отсутствие излишних перемещений, использование таких способов перемещения грузов, которые наилучшим образом отвечают требованиям данного производства.

8.1.3 Промышленные предприятия и прилегающие территории должны быть спроектированы и построены таким образом, чтобы обеспечивался беспрепятственный доступ людей с ограниченными возможностями перемещения до мест приложения труда.

8.2 Дороги, въезды, проезды

8.2.1 Железные дороги, гидравлический, конвейерный транспорт и подвесные канатные дороги промышленных предприятий и промышленных узлов следует проектировать в соответствии с нормами по проектированию промышленного транспорта.

8.2.2 Автомобильные дороги и велосипедные дорожки промышленных предприятий и промышленных узлов следует проектировать в соответствии с нормами по проектированию автомобильных дорог СН РК 3.03-01, руководствоваться СН РК 3.01-01.

8.2.3 Схема транспорта промышленного узла в границах производственной территориальной зоны необходимо предусматривать:

а) совмещение транспортных сооружений и устройств для различных видов транспорта (совмещенные автомобильные и железнодорожные или автомобильные и трамвайные мосты и путепроводы, общее земляное полотно для автомобильных дорог и трамвайных путей, кроме скоростных и др.);

б) использование сооружений и устройств проектируемых для других целей (дамб водохранилищ и плотин водопропускных сооружений) под земляное полотно и искусственные сооружения железных и автомобильных дорог;

в) возможность последующего развития схемы внешнего транспорта;

г) совершенствование транспортных и инженерных сетей связано с формированием многопроводных технических коридоров, включающих полосы расположения автомобильных и железных дорог, водных и воздушных путей, ЛЭП, трубопроводов для доставки нефти, газа, продуктов, тепла и воды, различных прокладок средств связи, а также сбрасывающих трубопроводов для сточных вод и мусора.

8.2.4 При транспортировании грузов водными путями необходимо предусматривать строительство объединенных портов предприятий.

Строительство причалов для отдельных предприятий допускается по технологическим требованиям или особым условиям строительства.

8.2.5 Выбор вида внутризаводского транспорта для предприятий должен производиться на основе результатов технико-экономических сравнений различных вариантов с учетом организации единого транспортного процесса с передачей перерабатываемых материалов от мест их складирования к местам потребления одними и теми же транспортными средствами, минуя перегрузку с межцехового транспорта на внутрицеховой.

8.3 Доступность территории для инвалидов и маломобильных групп населения

8.3.1 При проектировании промышленных предприятий выполнить конкретные мероприятия по доступности территории для инвалидов и других маломобильных групп населения с учетом местных условий и дополнительных требований РДС РК 1.01-05.

8.3.2 Маломобильным группам населения и инвалидам следует обеспечить беспрепятственный доступ в вестибюльную группу, к лифтам, помещениям общественного назначения и к местам приложения труда.

Следует предусматривать пандусы (или подъемники для перемещения инвалидов-колясочников) на перепадах уровней при входе в здание, подходе к лифту, в коридорах, а также другие необходимые устройства и приспособления для всех групп инвалидов, в соответствии с требованиями СН РК 3.06-01. Конструкции таких подъемников не должны уменьшать расчетную (минимальную) ширину путей эвакуации.

8.3.3 Планировочные решения предзаводских площадей, оборудование и благоустройство, спортивных объектов и комплексов, транспортных объектов должны отвечать требованиям разделов 6, 7, 8 РДС РК 1.01-05.

8.3.4 Размещение мест для стоянки легковых автомобилей инвалидов, с учетом требований МСН 2.02-05 на кресле-коляске следует предусматривать в гаражах-стоянках и на автостоянках, в соответствии с требованиями РДС РК 1.01-05.

УДК 658.562

МКС 91.020

Ключевые слова: производственные зоны, схемы генеральных планов промышленных предприятий, расстояния между зданиями и сооружениями, вертикальная планировка, санитарно-защитная зона, инженерные сети

Ресми басылым

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКА МИНИСТРЛІГІНІҢ
ҚҰРЫЛЫС, ТҮРҒЫН ҮЙ-КОММУНАЛДЫҚ ШАРУАШЫЛЫҚ ІСТЕРІ ЖӘНЕ
ЖЕР РЕСУРСТАРЫН БАСҚАРУ КОМИТЕТІ

**Қазақстан Республикасының
ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ**

ҚР ҚН 3.01-03-2011

ӨНЕРКӘСІПТІК КӘСІПОРЫНДАРДЫҢ БАС ЖОСПАРЛАРЫ

Басылымға жауаптылар: «ҚазҚСҒЗИ» АҚ

050046, Алматы қаласы, Солодовников көшесі, 21
Тел./факс: +7 (727) 392-76-16 – қабылдау бөлмесі

Издание официальное

КОМИТЕТ ПО ДЕЛАМ СТРОИТЕЛЬСТВА, ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО
ХОЗЯЙСТВА И УПРАВЛЕНИЯ ЗЕМЕЛЬНЫМИ РЕСУРСАМИ МИНИСТЕРСТВА
НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

**СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ
Республики Казахстан**

СН РК 3.01-03-2011

**ГЕНЕРАЛЬНЫЕ ПЛАНЫ
ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ**

Ответственные за выпуск: АО «КазНИИСА»

050046, г. Алматы, ул. Солодовникова, 21
Тел./факс: +7 (727) 392-76-16 – приемная